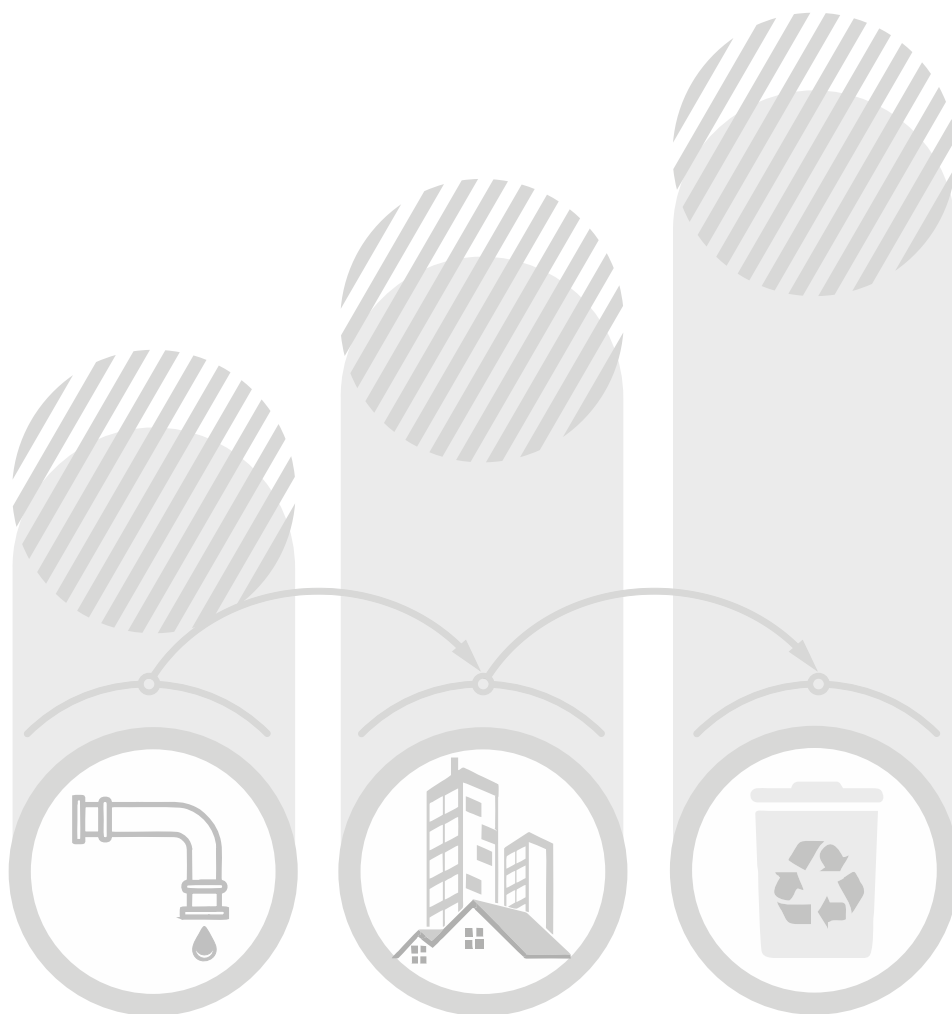

Gospodarka mieszkaniowa i infrastruktura komunalna w 2019 r.

Gospodarka mieszkaniowa i infrastruktura komunalna w 2019 r.

Opracowanie merytoryczne

Główny Urząd Statystyczny, Departament Handlu i Usług

Zespół autorski

Izabella Adamczyk, Barbara Różańska, Marek Sobczyk, Marlena Zborowska

Kierujący

Agnieszka Matulska-Bachura

Skład i opracowanie graficzne

Eustachiusz Markowski, Beata Morawska, Joanna Sadowy, Katarzyna Stanecka

Publikacja dostępna na stronie

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła.

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10

Przedmowa

„Gospodarka mieszkaniowa i infrastruktura komunalna w 2019 r.” jest publikacją poświęconą tematyce gospodarowania zasobami mieszkaniowymi oraz świadczenia usług komunalno-bytowych w Polsce. Informacje prezentowane w niniejszym opracowaniu charakteryzują warunki mieszkaniowe oraz stan infrastruktury technicznej umożliwiającej świadczenie usług niezbędnych do zaspakajania zbiorowych potrzeb społeczeństwa w zakresie zadań własnych gmin, jak również pozwalają na obserwację zmian zachodzących w badanym obszarze działalności.

W opracowaniu zaprezentowano ogólny stan zasobów mieszkaniowych wraz z podstawowymi wskaźnikami opisującymi warunki mieszkaniowe ludności. Przedstawiono również informacje o wypłaconych w 2019 r. dodatkach mieszkaniowych oraz o gruntach przekazanych pod budownictwo mieszkaniowe, a także o mieszkaniowym zasobie gmin, w tym najmie socjalnym lokali. Ponadto po raz pierwszy zaprezentowano informacje o zasobach tymczasowych pomieszczeń znajdujących się w posiadaniu gmin.

Opracowanie zawiera informacje o urządzeniach i usługach komunalnych w zakresie gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej, ciepłej, dystrybucji energii elektrycznej i gazu sieciowego oraz zbierania i przetwarzania odpadów komunalnych według lokalizacji urządzeń lub miejsca świadczenia usług komunalnych dla Polski ogółem, jak również w podziale na województwa oraz miasta i obszary wiejskie.

W publikacji wykorzystano wyniki bilansu zasobów mieszkaniowych oraz sprawozdawczości gminnej w zakresie gospodarowania zasobami mieszkaniowymi. Zaprezentowane informacje dotyczące infrastruktury komunalnej opracowano m.in. na podstawie danych uzyskanych od podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbiorowego dostarczania wody i zbiorowego odprowadzania ścieków od gospodarstw domowych, a także danych dotyczących nieczystości ciekłych, przekazywanych urządzeniom gmin przez podmioty zajmujące się ich odbieraniem i transportem. Przedstawiono również wyniki badań podmiotów zajmujących się zaopatrywaniem w energię elektryczną, energię cieplną czy gaz z sieci, a także zajmujących się zbieraniem lub odbieraniem odpadów komunalnych lub ich przetwarzaniem. Zakres tematyczny zaprezentowano w przekrojach wojewódzkich. Informacje na niższych poziomach agregacji (powiatów i gmin) oraz w podziale na miasta i obszary wiejskie zostały udostępnione w Banku Danych Lokalnych na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego (<http://www.stat.gov.pl>).

Planując dalszy rozwój badań w obszarze infrastruktury komunalnej, autorzy będą wdzięczni wszystkim osobom i instytucjom za przekazanie sugestii i uwag, które przyczynią się do kształtowania i wzbogacania treści kolejnych edycji tej publikacji.

Dyrektor

Departamentu Handlu i Usług

Ewa Adach-Stankiewicz

Prezes

Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Warszawa, listopad 2020 r.

Spis treści

Przedmowa	4
Spis treści	5
Spis tablic	6
Spis wykresów	7
Spis map	8
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	9
Synteza	10
Rozdział 1. Zasoby mieszkaniowe	11
Rozdział 2. Mieszkaniowy zasób gmin oraz zasób tymczasowych pomieszczeń	17
2.1. Najem lokali mieszkalnych oraz tymczasowych pomieszczeń	17
2.2. Zapotrzebowanie na najem lokali oraz tymczasowych pomieszczeń	19
2.3. Dodatki mieszkaniowe	20
Rozdział 3. Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe	22
Rozdział 4. Gospodarka wodociągowo-kanalizacyjna	25
4.1. Wodociągi i kanalizacja	25
4.2. Nieczystości ciekłe	31
Rozdział 5. Gospodarka energetyczna i gazownictwo	34
Rozdział 6. Gospodarka ciepła	41
Rozdział 7. Gospodarka odpadami komunalnymi	44
Uwagi metodologiczne	54
1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy	54
2. Objasnienia podstawowych pojęć	56

Spis tablic

Tablica 1.	Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje – stan na 31.12.2019 r.	15
Tablica 2.	Najem lokali mieszkalnych z mieszkaniowego zasobu gmin oraz najem tymczasowych pomieszczeń – stan na 31.12.2019 r.	18
Tablica 3.	Gospodarstwa domowe oczekujące na najem lokali mieszkalnych z mieszkaniowego zasobu gmin oraz na najem tymczasowych pomieszczeń – stan na 31.12.2019 r.	19
Tablica 4.	Udział gruntów przekazanych pod budownictwo mieszkaniowe w 2019 r.	22
Tablica 5.	Udział gruntów przekazanych pod budownictwo mieszkaniowe według form własności w 2019 r.	24
Tablica 6.	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	30
Tablica 7.	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej i ilość ścieków odprowadzonych z gospodarstw domowych	31
Tablica 8.	Przydomowe systemy do odprowadzania ścieków – stan na 31.12	32
Tablica 9.	Nieczystości ciekłe bytowe odebrane	33
Tablica 10.	Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	34
Tablica 11.	Ludność korzystająca z gazu z sieci i zużycie gazu w gospodarstwach domowych	38
Tablica 12.	Infrastruktura ciepłownicza i sprzedaż energii cieplnej	41
Tablica 13.	Odpady komunalne odebrane lub zebrane na 1 mieszkańca	44
Tablica 14.	Fracje odpadów komunalnych odebranych lub zebranych selektywnie na 1 mieszkańca	47
Tablica 15.	Przetwarzanie odpadów komunalnych	48

Spis wykresów

Wykres 1. Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej	25
Wykres 2. Zmiana długości sieci wodociągowej w latach 2010–2019	26
Wykres 3. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	27
Wykres 4. Zmiana długości sieci kanalizacyjnej w latach 2010–2019	28
Wykres 5. Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej	36
Wykres 6. Zmiana długości sieci gazowej rozdzielczej w latach 2010–2019	37
Wykres 7. Rodzaje paliw stosowanych do produkcji energii cieplnej na cele grzewcze w 2019 r. ..	43
Wykres 8. Zebrane lub odebrane odpady komunalne według sektora własności podmiotów zbierających lub odbierających odpady komunalne	45
Wykres 9. Źródła pochodzenia odpadów komunalnych odebranych lub zebranych w 2019 r.	45
Wykres 10. Odpady komunalne odebrane lub zebrane selektywnie według frakcji i źródeł pochodzenia w 2019 r.	46
Wykres 11. Składowiska czynne	50
Wykres 12. Składowiska zamknięte	50

Spis map

Mapa 1. Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu w 2019 r.	12
Mapa 2. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2019 r.	13
Mapa 3. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2019 r.	13
Mapa 4. Przeciętna liczba osób w 1 mieszkaniu w 2019 r.	14
Mapa 5. Przeciętna liczba osób przypadających na 1 izbę w 2019 r.	15
Mapa 6. Udział mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarno-techniczne w miastach w 2019 r.	16
Mapa 7. Udział mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarno-techniczne na wsi w 2019 r.	16
Mapa 8. Przeciętna wysokość dodatków mieszkaniowych wypłaconych w 2019 r.	20
Mapa 9. Grunty przekazane inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe w 2019 r.	23
Mapa 10. Gęstość sieci wodociągowej w miastach w 2019 r.	27
Mapa 11. Gęstość sieci kanalizacyjnej w miastach w 2019 r.	29
Mapa 12. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i zużycie wody na 1 mieszkańca w 2019 r. ...	30
Mapa 13. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej i ilość ścieków odprowadzonych z gospodarstw domowych w 2019 r.	31
Mapa 14. Przydomowe systemy do odprowadzania ścieków w 2019 r.	32
Mapa 15. Stacje zlewne i nieczystości ciekłe wywiezione do stacji zlewnych w 2019 r.	33
Mapa 16. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2019 r.	35
Mapa 17. Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w miastach w 2019 r.	38
Mapa 18. Ludność korzystająca z gazu z sieci i zużycie gazu na 1 mieszkańca w 2019 r.	39
Mapa 19. Sprzedaż gazu gospodarstwom domowym w 2019 r.	40
Mapa 20. Gęstość sieci ciepłej w 2019 r.	42
Mapa 21. Sprzedaż energii ciepłej na cele grzewcze w budynkach mieszkalnych w 2019 r.	42
Mapa 22. Gospodarka odpadami komunalnymi w 2019 r.	48
Mapa 23. Składowiska w 2019 r.	49
Mapa 24. Odgazowywanie składowisk odpadów w 2019 r.	51
Mapa 25. Powierzchnia składowania odpadów komunalnych w 2019 r.	52
Mapa 26. Dzikie wysypiska w 2019 r.	52
Mapa 27. Powierzchnia dzikich wysypisk w 2019 r.	53

Objaśnienia znaków umownych

Symbol	Opis
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło
„W tym”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

Ważniejsze skróty

Skrót	Znaczenie
tys.	tysiąc
mln	milion
mld	miliard
m	metr
m ²	metr kwadratowy
m ³	metr sześcienny
dam ³	dekametr sześcienny
hm ³	hektometr sześcienny
km	kilometr
km ²	kilometr kwadratowy
ha	hektar
kg	kilogram
t	tona
kWh	kilowatogodzina
GWh	gigawatogodzina
MJ	megadżul
TJ	teradżul
r.	rok
szt.	sztuka
ok.	około
p.proc.	punkt procentowy

Synteza

Według stanu na 31 grudnia 2019 r. zasoby mieszkaniowe kraju wzrosły w porównaniu do 2018 r. i liczyły 14,8 mln **mieszkań** o łącznej **powierzchni użytkowej** 1 101,4 mln m², w których znajdowało się 56,6 mln izb.

Na koniec 2019 r., **liczba lokali mieszkalnych** z mieszkaniowego zasobu gmin, na które obowiązywały **umowy na najem** (z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń) wyniosła 641 801, a ich powierzchnia 28 577,6 tys. m², w tym 73 970 lokale o powierzchni 2 520,6 tys. m², na które obowiązywały **umowy na najem socjalny**. Przeciętna powierzchnia wynajmowanego lokalu z mieszkaniowego zasobu gmin wyniosła 44,5 m².

W 2019 r. na **najem lokali** z mieszkaniowego zasobu gmin **oczekiwało** 150 579 gospodarstw domowych i w porównaniu do 2018 r. ich liczba wzrosła o 0,8%, jednocześnie wpisanych na listę oczekujących na najem socjalny lokalu było 81 214 gospodarstw domowych. W 2019 r. wypłacono 2,9 mln **dotatków mieszkaniowych** na kwotę 595,8 mln PLN. W porównaniu z 2018 r. nastąpił spadek zarówno ich liczby (o 11,0%) jak i kwot (o 10,4%). W 2019 r. gminy przekazały inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe 776,6 ha gruntów, z których 84,8% przeznaczono pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne.

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2019 r. odnotowano kolejne inwestycje w obszarze infrastruktury sanitarno-technicznej. Na koniec 2019 r. odnotowano wzrost zarówno długości **sieci wodociągowej** jak i **kanalizacyjnej** (odpowiednio do 310,9 tys. km i 165,1 tys. km) jak i liczby przyłączy (wodociągowych – do ok. 5,8 mln szt. i kanalizacyjnych – do ok. 3,5 mln szt.). Zwiększyło się również **przeciętne zużycie wody** przez gospodarstwa domowe (do ok. 33,7 m³ na 1 mieszkańca) jak również **ilość ścieków odprowadzonych** od gospodarstw domowych (do 979,5 hm³).

W Polsce na koniec 2019 r. odnotowano więcej **przydomowych systemów do odprowadzania ścieków** (ok. 2 425,2 tys.), z czego prawie 90% stanowiły zbiorniki bezodpływowe, z których odebrano około 27,2 hm³ **nieczystości ciekłych bytowych**. Nieznacznie wzrosła również liczba funkcjonujących na koniec 2019 r. stacji zlewnych (do 2 349).

Zużycie energii elektrycznej ogółem przez gospodarstwa domowe w Polsce w 2019 r. wzrosło nieznacznie i osiągnęło poziom ok. 30 613,2 GWh, natomiast **zużycie energii elektrycznej na odbiorcę** w gospodarstwach domowych spadło i wyniosło 1 963,9 kWh.

Na koniec 2019 r. w Polsce zarówno długość **sieci gazowej** ogółem jak i **przyłączy gazowych** wzrosła i osiągnęła odpowiednio 157,9 tys. km i 52,8 tys. km. **Zużycie gazu z sieci** przez gospodarstwa domowe wzrosło w 2019 r. do 47 855,3 GWh, przy równoczesnym wzroście liczby odbiorców o 1,9%.

Długość **sieci ciepłej** ogółem na koniec 2019 r. wyniosła 25 250,6 km, z czego 64,9% przypadło na sieć przesyłową i rozdzielczą (16 381,2 km), a 35,1% na przyłącza do budynków (8 869,4 km). W 2019 r. sprzedano 191,2 tys. TJ energii ciepłej, z czego na potrzeby ogrzewania budynków mieszkalnych 148,6 tys. TJ (77,7%).

W 2019 r. w Polsce odnotowano wzrost ilości wytworzonych **odpadów komunalnych** – do 12 752,8 tys. ton (z czego 84,5% pochodziło z gospodarstw domowych). Wzrosła również (do 332 kg) średnia ilość **odpadów komunalnych wytworzonych na jednego mieszkańca**. W 2019 r. odnotowano wzrost udziału (31,2%) odpadów zebranych lub odebranych selektywnie w ogólnej ilości wytworzonych odpadów komunalnych. Według stanu na koniec 2019 r. wzrosła liczba ogólnodostępnych **punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych** (do 2 188). Na koniec 2019 r. odnotowano spadek liczby czynnych składowisk przyjmujących odpady komunalne (do 278, o powierzchni około 1 670 ha). Wzrosła również liczba **dzikich wysypisk** (do 1 868).

Rozdział 1

Zasoby mieszkaniowe

Pod pojęciem **zasobów mieszkaniowych** rozumie się ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej), z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań, pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Pod pojęciem **izby** rozumie się pomieszczenie w mieszkaniu, oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, o powierzchni nie mniejszej niż 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku; za izbę uważa się nie tylko pokoje, ale również kuchnie spełniające powyższe kryteria.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to suma powierzchni wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie mieszkania, a w szczególności: pokoi, kuchni (z oknem i bez okna), spiżarni, przedpokoi, alkow, holi, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy, ganku, garderoby oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnym lub gospodarczym potrzebom mieszkańców bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania.

Według stanu na 31 grudnia 2019 r. zasoby mieszkaniowe kraju liczyły 14,8 mln mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 1 101,4 mln m², w których znajdowało się 56,6 mln izb.

W miastach zlokalizowanych było ponad 10 mln mieszkań o powierzchni 648 mln m² oraz 35,6 mln izb. Na terenach wiejskich znajdowało się ponad 4,8 mln mieszkań o powierzchni 453,4 mln m² oraz 21,0 mln izb. W 2019 r. w porównaniu z poprzednim rokiem przybyło 197,7 tys. mieszkań (wzrost o 1,4%) o łącznej powierzchni użytkowej 17 231,1 tys. m² (wzrost o 1,6%) i 737,3 tys. izb (wzrost o 1,3%). W miastach liczba mieszkań wzrosła o 144,2 tys. (wzrost o 1,5%), natomiast na terenach wiejskich przybyło ich 53,5 tys. (wzrost o 1,1%).

Przyrost liczby mieszkań był m.in. efektem inwestycji w budownictwie, rozbudowy i przebudowy budynków istniejących, jak również zmiany charakteru przeznaczenia powierzchni niemieszkalnych.

Z ogólnej puli zasobów mieszkaniowych 67,6% lokali mieszkalnych zlokalizowanych było na terenach miast. W pięciu największych miastach tj.: Warszawie, Krakowie, Łodzi, Wrocławiu i Poznaniu (gdzie mieszka ok. 19,2% ludności miejskiej), skupionych było 23,7% mieszkań spośród wszystkich zasobów miejskich.

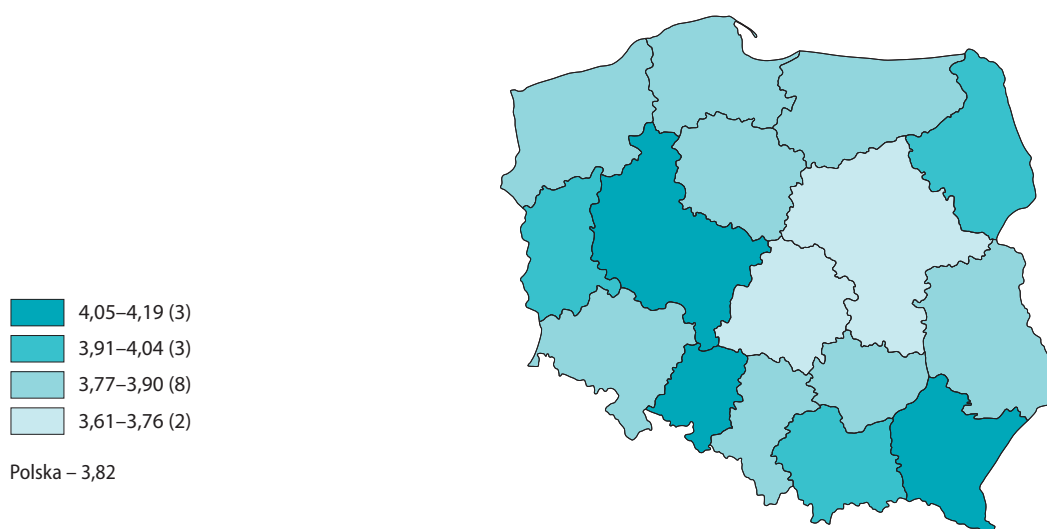
Największy wzrost liczby mieszkań w porównaniu z 2018 r. odnotowano w województwie pomorskim (o 2,0%, co stanowi 8,9% przyrostu zasobów mieszkaniowych całego kraju) oraz w województwach dolnośląskim (o 1,8% co stanowi 10,9% przyrostu zasobów mieszkaniowych całego kraju), małopolskim (o 1,8%, co stanowi 10,7% przyrostu zasobów mieszkaniowych całego kraju) oraz mazowieckim (o 1,8%, co stanowi 21,0% przyrostu zasobów mieszkaniowych całego kraju). Najmniejszy przyrost liczby mieszkań natomiast odnotowano w województwach: opolskim i śląskim (po 0,7%).

W 2019 r. warunki mieszkaniowe w Polsce uległy dalszej poprawie w porównaniu do poprzednich lat.

Przeciętna liczba izb przypadająca na mieszkanie wyniosła 3,82, w tym w miastach 3,56, a na obszarach wiejskich 4,37. Najniższe wartości tego wskaźnika wystąpiły w województwach centralnych: mazowieckim – 3,62 i łódzkim – 3,61, a najwyższe w województwach: wielkopolskim – 4,05, podkarpackim – 4,11 i opolskim – 4,19.

W miastach mieszkania o największej przeciętnej liczbie izb występowały w województwie podkarpackim (3,84) i podlaskim (3,82), a o najmniejszej – w łódzkim (3,35) i mazowieckim (3,38). Najwięcej izb miały przeciętnie mieszkania wiejskie w województwach opolskim (4,88) i śląskim (4,73), a najmniej w województwach lubelskim (4,00) i świętokrzyskim (4,06).

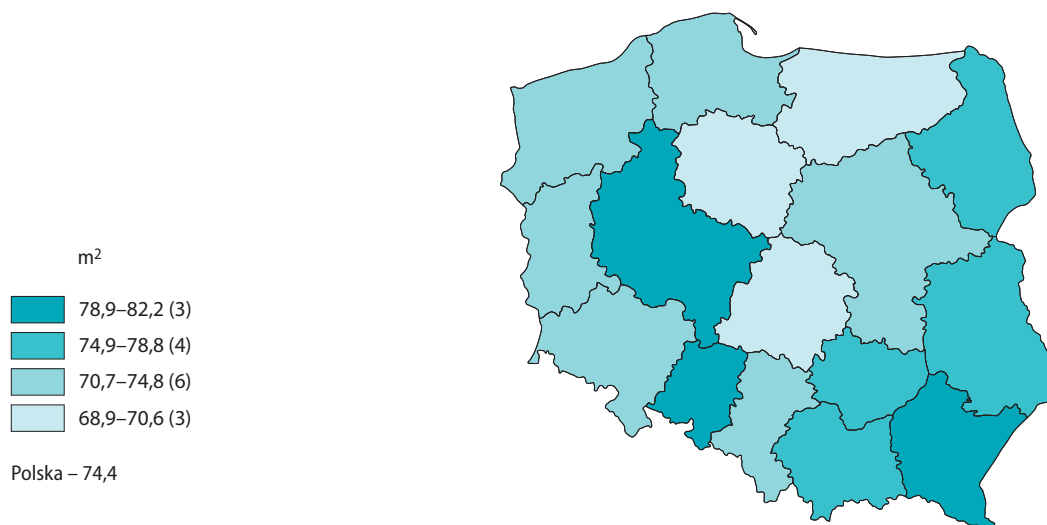
Mapa 1. Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu w 2019 r.

Według stanu na 31 grudnia 2019 r., średnia wielkość mieszkania w Polsce wynosiła 74,4 m² i wzrosła o 0,2 m² w porównaniu z rokiem poprzednim. Mieszkania na wsi były średnio o 29,7 m² większe niż na terenach miast (odpowiednie wskaźniki wynoszą dla wsi – 94,4 m², a dla miast – 64,7 m²).

Największe różnice w wielkości mieszkań pomiędzy miastami a wsią zaobserwowano w województwie śląskim, gdzie mieszkania w miastach były przeciętnie o 35,7 m² mniejsze niż te na wsi, czy też w województwie małopolskim, gdzie różnica ta wyniosła 35,1 m². Najmniejsze różnice wystąpiły w województwie warmińsko-mazurskim, tj. 20,9 m².

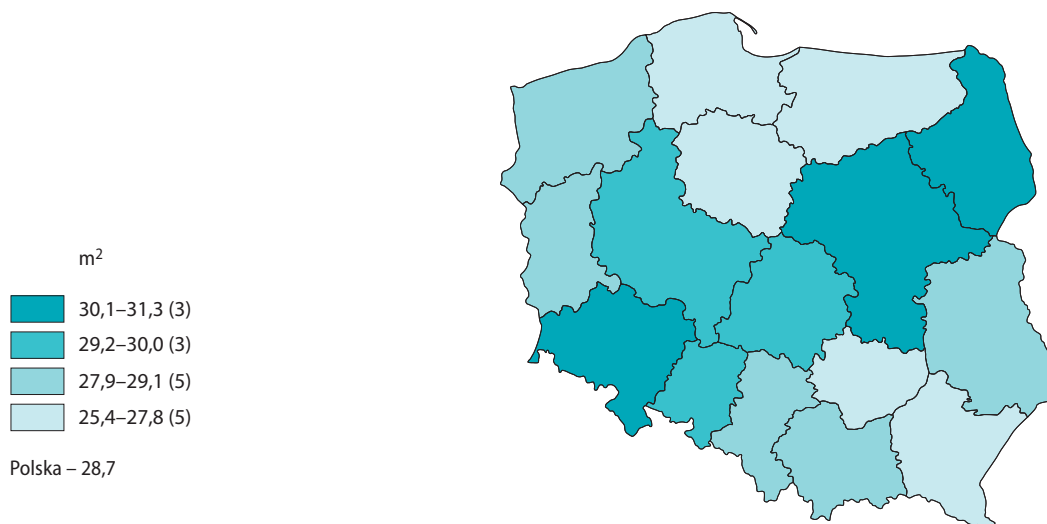
Największe przeciętnie mieszkania znajdowały się w województwach: podkarpackim (82,2 m²), wielkopolskim (81,6 m²) i opolskim (81,2 m²), a najmniejsze w województwach: warmińsko-mazurskim (68,9 m²), łódzkim (69,7 m²) oraz kujawsko-pomorskim (70,6 m²).

Mapa 2. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2019 r.

W 2019 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 0,5 m² i wyniosła 28,7 m² (w miastach wzrosła z 27,7 m² do 28,1 m², a na wsi z 29,1 m² do 29,5 m²). Wskaźnik ten w układzie regionalnym wahał się od 25,4 m² w województwie warmińsko-mazurskim do 31,3 m² w województwie mazowieckim.

Spośród mieszkań miejskich przeciętnie największej powierzchni użytkowej na 1 osobę przypadało w województwach: mazowieckim (30,9 m²), dolnośląskim (29,7 m²) oraz wielkopolskim (29,1 m²), a najmniej w województwach warmińsko-mazurskim (24,8 m²) i kujawsko-pomorskim (25,3 m²).

Największa przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę na terenach wiejskich była w województwach: podlaskim – 34,5 m², mazowieckim – 32,1 m² oraz opolskim – 32,0 m², a najniższa – 26,1 m² na 1 osobę w województwie podkarpackim.

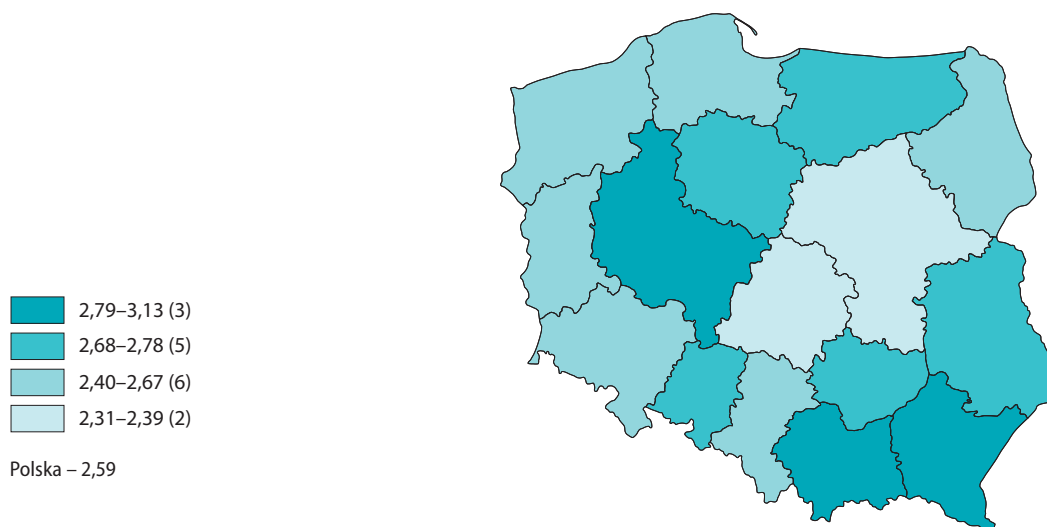
Mapa 3. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2019 r.

Dysproporcje pomiędzy miastami a wsią dotyczyły również stopnia zaludnienia mieszkań. Mieszkania wiejskie były bardziej zaludnione od mieszkań miejskich. Na 1 mieszkanie w miastach przypadało przeciętnie 2,30 osoby, zaś na wsi 3,20 przy przeciętnej dla Polski 2,59.

Najwięcej osób na 1 mieszkanie przypadało w województwach: podkarpackim – 3,13 oraz wielkopolskim – 2,80 i małopolskim – 2,79, najmniej natomiast w województwach centralnych: mazowieckim – 2,31 i łódzkim – 2,38.

W miastach najbardziej zaludnione były mieszkania w województwie podkarpackim – 2,67, a najmniej w mazowieckim – 2,06 i łódzkim – 2,13 osoby w 1 mieszkaniu. Na obszarach wiejskich wskaźnik ten wahał się od 2,76 w województwie podlaskim i 2,94 w łódzkim do 3,55 w województwie małopolskim i 3,58 w podkarpackim.

Mapa 4. Przeciętna liczba osób w 1 mieszkaniu w 2019 r.

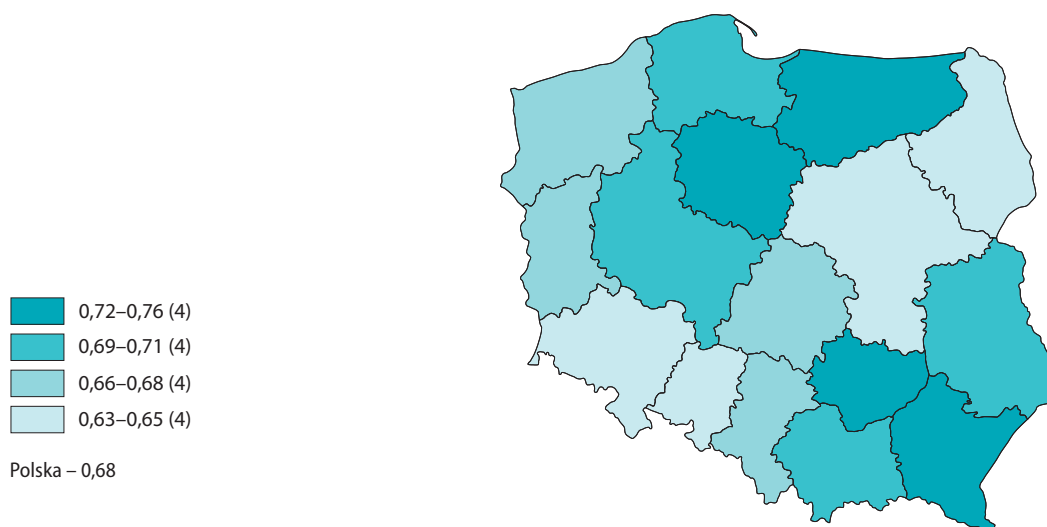

Kolejnym wskaźnikiem przedstawiającym gęstość zaludnienia mieszkań jest przeciętna liczba osób na 1 izbę. Wskaźnik ten dla Polski kształtował się na poziomie 0,68 osoby, przy czym na wsi był wyższy i wyniósł 0,73, a w miastach – 0,65 osoby na 1 izbę.

Najniższe wartości zaobserwowano w województwach: dolnośląskim – 0,63, mazowieckim i podlaskim – po 0,64 oraz opolskim – 0,65, a najwyższe w województwie podkarpackim – 0,76 oraz w województwach: kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim i świętokrzyskim – po 0,72.

Najwięcej osób na 1 izbę, zarówno w miastach jak i na wsi przypadało w województwie podkarpackim – odpowiednio 0,70 i 0,82. Najmniej osób na 1 izbę przypadało w miastach województwa mazowieckiego i dolnośląskiego – przeciętnie po 0,61, a na terenach wiejskich w województwie podlaskim – 0,63 i opolskim – 0,64.

Mapa 5. Przeciętna liczba osób przypadająca na 1 izbę w 2019 r.

Pod pojęciem **wyposażenie mieszkań** w instalacje sanitarno-techniczne rozumie się mieszkania, w których występuje co najmniej jedno z niżej wymienionych urządzeń sanitarno-technicznych: wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienka, centralne ogrzewanie lub gaz z sieci.

Opis stanu zasobów mieszkaniowych uwzględnia również stopień wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne. Rosnący odsetek mieszkań wyposażonych w te instalacje wskazuje na poprawę warunków mieszkaniowych ludności.

W wodociąg wyposażonych było 96,9% mieszkań, w ustęp 93,9%, a w łazienkę 91,7%. Instalacja gazowa natomiast podłączona była w co drugim mieszkaniu. Pomiedzy miastami a wsią nadal utrzymywały się dysproporcje w wyposażeniu mieszkań w podstawowe instalacje. W miastach w wodociąg wyposażonych było 99,1% mieszkań, w ustęp – 97,3%, a łazienkę – 95,7%. Na wsi do wodociągu podłączonych było 92,4% mieszkań, ustęp posiadało 86,8%, a łazienkę 83,3%.

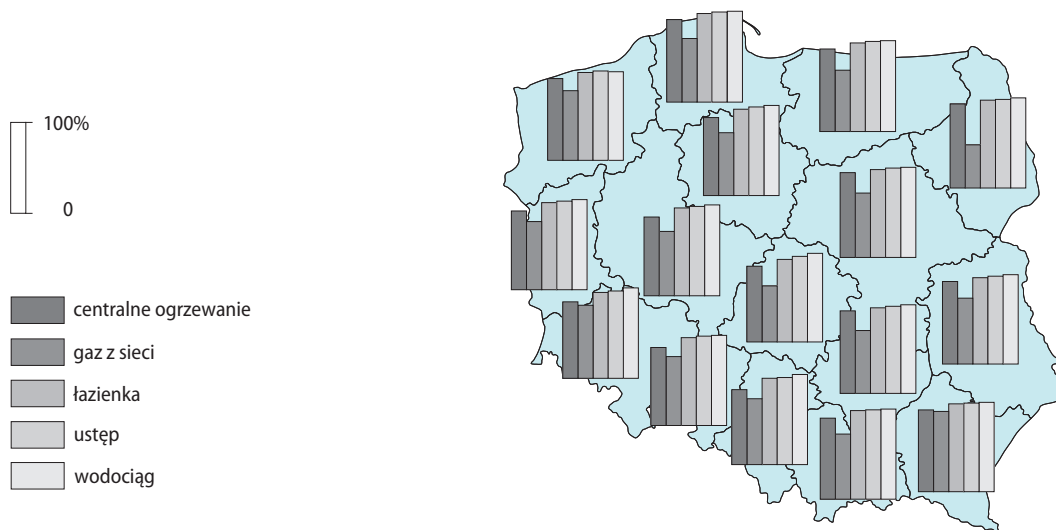
W porównaniu z 2018 r. największy wzrost – o 2,3% zaobserwowano w wyposażeniu mieszkań w gaz z sieci. Dla mieszkań zlokalizowanych na wsi wzrost ten wyniósł 6,4%, natomiast w miastach – 1,6%.

Liczba mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie zwiększyła się w porównaniu z 2018 r. o 1,7%. Na terenach wiejskich, podobnie jak w miastach zanotowano wzrost o 1,7%.

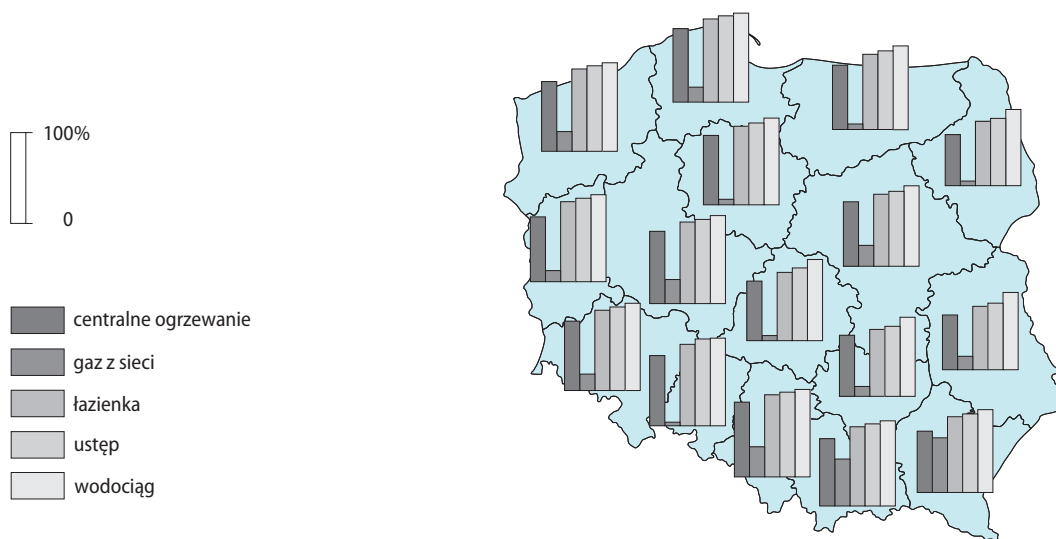
Tablica 1. Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje – stan na 31.12.2019 r.

Wyszczególnienie	Mieszkania ogółem	W tym wyposażone w:				
		wodociąg	ustęp	łazienkę	gaz z sieci	centralne ogrzewanie
POLSKA – liczba mieszkań w tys.	14 812,8	14 357,9	13 912,4	13 577,6	8 297,3	12 271,1
w % ogółu mieszkań	100,0	96,9	93,9	91,7	56,0	82,8
Miasta – liczba mieszkań w tys.	10 009,0	9 917,9	9 743,6	9 576,2	7 159,1	8 795,7
w % ogółu mieszkań	100,0	99,1	97,3	95,7	71,5	87,9
Wieś – liczba mieszkań w tys.	4 803,8	4 440,0	4 168,8	4 001,4	1 138,2	3 475,4
w % ogółu mieszkań	100,0	92,4	86,8	83,3	23,7	72,3

Mapa 6. Udział mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarno-techniczne w miastach w 2019 r.

Mapa 7. Udział mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarno-techniczne na wsi w 2019 r.

Rozdział 2

Mieszkaniowy zasób gmin oraz zasób tymczasowych pomieszczeń

2.1. Najem lokali mieszkalnych oraz tymczasowych pomieszczeń

Przez **mieszkaniowy zasób gminy** należy rozumieć lokale służące do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, stanowiące własność gminy lub jednoosobowych spółek gminnych, którym gmina powierzyła realizację zadania własnego w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, z wyjątkiem towarzystw budownictwa społecznego, oraz lokale pozostające w posiadaniu samoistnym tych podmiotów.

Umową **najmu socjalnego lokalu** jest umowa najmu lokalu nadającego się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m², a w przypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10 m², przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie.

Umowę najmu socjalnego lokalu zawiera się na czas oznaczony. Stawka czynszu w przypadku najmu socjalnego lokalu nie może przekraczać połowy stawki najniższego czynszu obowiązującego w mieszkaniowym zasobie gminy.

Przez **tymczasowe pomieszczenie** należy rozumieć pomieszczenie nadające się do zamieszkania, posiadające dostęp do źródła zaopatrzenia w wodę i do ustępu, chociażby te urządzenia znajdowały się poza budynkiem, oświetlenie naturalne i elektryczne, możliwość ogrzewania, niezawilgocone przegrody budowlane oraz zapewniające możliwość zainstalowania urządzenia do gotowania posiłków, zapewniające co najmniej 5 m² powierzchni mieszkalnej na jedną osobę i w miarę możliwości znajdujące się w tej samej lub pobliskiej miejscowości, w której dotychczas zamieszkiwały osoby przekwaterowane.

Na koniec 2019 r. liczba lokali mieszkalnych na które obowiązywały umowy na najem (z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń) wyniosła 641 801, a ich powierzchnia 28 577,6 tys. m². Przeciętna powierzchnia wynajmowanego lokalu z mieszkaniowych zasobów gmin wyniosła 44,5 m².

W 2019 r. najwięcej lokali mieszkalnych (z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń) na które obowiązywały umowy na najem zlokalizowanych było w województwach: śląskim (116 011 o powierzchni 5 278,4 tys. m²), mazowieckim (90 844 o powierzchni 4 044,0 tys. m²) oraz dolnośląskim (79 654 o powierzchni 3 652,9 tys. m²). Najmniej lokali mieszkalnych z umową najmu odnotowano w województwach: świętokrzyskim (8 785 o powierzchni 341,1 tys. m²), podlaskim (11 521 o powierzchni 531,9 tys. m²) oraz podkarpackim (11 933 o powierzchni 511,8 tys. m²).

Największe przeciętnie wynajmowane lokale z mieszkaniowego zasobu gmin zanotowano w województwie opolskim – 49,2 m², wielkopolskim – 47,7 m², podlaskim – 46,2 m² oraz lubuskim – 46,1 m², najmniejsze zaś w województwie świętokrzyskim – 38,8 m² oraz kujawsko-pomorskim – 39,9 m².

Na koniec 2019 r. liczba lokali mieszkalnych, na które obowiązywały umowy na najem socjalny¹ wyniosła 73 970, zaś ich powierzchnia 2 520,6 tys. m². W miastach było ich 65 302, na łączną powierzchnię 2 216,2 tys. m², natomiast na obszarach wiejskich objęte umowami było 8 668 lokali o powierzchni 304,3 tys. m². Przeciętny lokal objęty umową najmu socjalnego dla Polski miał powierzchnię 34,1 m², dla miast – 33,9 m², a dla wsi – 35,1 m².

Najwięcej lokali mieszkalnych z podpisaną umową na najem socjalny znajdowało się na terenie województwa śląskiego (10 950 – o powierzchni 374,5 tys. m²), mazowieckiego (10 334 – o powierzchni 321,7 tys. m²) i dolnośląskiego (6 834 – o powierzchni 228,4 tys. m²). Województwa z najmniejszą liczbą lokali mieszkalnych z umową o najem socjalny to: podkarpackie – 1 521, podlaskie – 1 922 i lubelskie – 1 950.

Gminy na koniec 2019 r. miały zawarte umowy najmu na 1 600 tymczasowych pomieszczeń, których łączna powierzchnia wynosiła 34,7 tys. m². Najwięcej umów na wynajem pomieszczeń tymczasowych podpisano w województwie mazowieckim – 370, zachodniopomorskim – 180 i wielkopolskim – 165, o powierzchni odpowiednio: 8,0 tys. m², 3,5 tys. m² oraz 4,3 tys. m². Najmniej takich umów zawarto w województwach: świętokrzyskim – 13, podkarpackim – 14 oraz w lubelskim i podlaskim – po 17.

Tablica 2. Najem lokali mieszkalnych z mieszkaniowego zasobu gmin oraz najem tymczasowych pomieszczeń – stan na 31.12.2019 r.

Wyszczególnienie	Polska	Miasta	Wieś
Umowy (obowiązujące) o najem			
Lokale mieszkalne ^a	641 801	588 601	53 200
w tym lokale socjalne ^b	73 970	65 302	8 668
Tymczasowe pomieszczenia	1 600	1 477	123
Powierzchnia użytkowa w tys. m ²			
Lokale mieszkalne	28 577,6	26 111,2	2 466,4
w tym lokale socjalne ^b	2 520,6	2 216,2	304,3
Tymczasowe pomieszczenia	34,7	31,6	3,0
Przeciętna powierzchnia w m ²			
Lokal mieszkalny	44,5	44,4	46,4
w tym lokal socjalny ^b	34,1	33,9	35,1
Tymczasowe pomieszczenie	21,7	21,4	24,8

a Z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń.

b Dotyczy umów na lokale socjalne oraz umów najmu socjalnego lokali zawartych w 2019 r. zarówno przed, jak i po dniu wejścia w życie art. 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych, ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

¹ Dotyczy umów na lokale socjalne oraz umów najmu socjalnego lokali zawartych w 2019 r. zarówno przed, jak i po dniu wejścia w życie art. 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych, ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

2.2. Zapotrzebowanie na najem lokali oraz tymczasowych pomieszczeń

Przez **gospodarstwa domowe oczekujące na najem lokali od gminy** rozumie się gospodarstwa domowe spełniające wymogi zawarte w uchwale rady gminy określającej zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy.

W 2019 r. na najem lokali z mieszkaniowego zasobu gmin (z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń) oczekiwało 150 579 gospodarstw domowych. Zapotrzebowanie na najem lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gmin wzrosło o 0,8% w porównaniu do 2018 r. Większość oczekujących, tj. 130 066 gospodarstw domowych odnotowano w miastach, a na obszarach wiejskich 20 513 gospodarstw. Na obszarach miejskich, najwięcej bo aż 32 143 gospodarstw oczekiwało na najem w województwie śląskim, w dolnośląskim – 13 556, a w mazowieckim – 12 216 gospodarstw domowych. Na wsi natomiast najwięcej gospodarstw domowych oczekiwało na najem w województwie dolnośląskim – 2 790, pomorskim – 2 535 i wielkopolskim – 2 204.

Z ogólnej liczby 81 214 gospodarstw domowych oczekujących na najem socjalny lokali z mieszkaniowego zasobu gmin (co stanowiło 53,9% ogółu gospodarstw oczekujących na najem lokali) 47 644 gospodarstw oczekiwało na najem w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych. Na najem z zasobu tymczasowych pomieszczeń gmin oczekiwało 17 891 gospodarstw domowych.

W 2019 r. najwięcej gospodarstw domowych oczekiwało na najem socjalny lokalu z mieszkaniowego zasobu gmin w województwie śląskim – 16 628, dolnośląskim – 8 908 oraz w województwie pomorskim – 8 613. Liczba gospodarstw domowych oczekujących na najem socjalny lokalu była najniższa w województwach: podlaskim – 902, podkarpackim – 1 365 i małopolskim – 1 749.

W tym samym okresie w miastach na najem socjalny lokalu oczekiwało 74 110 gospodarstw domowych, podczas gdy 7 104 na terenach wiejskich. Najwięcej oczekujących gospodarstw odnotowano w miastach województw śląskiego – 16 312, dolnośląskiego – 8 115 oraz łódzkiego – 7 816, a najmniejsze w województwie podlaskim – 859. Na obszarach wiejskich natomiast największe zapotrzebowanie wśród gospodarstw domowych odnotowano w województwach: mazowieckim – 877, pomorskim – 837 oraz dolnośląskim – 793, najmniejsze natomiast w województwie podlaskim – 43.

Tablica 3. Gospodarstwa domowe oczekujące na najem lokali mieszkalnych z mieszkaniowego zasobu gmin oraz na najem tymczasowych pomieszczeń – stan na 31.12.2019 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Najem socjalny lokali ^a		Najem tymczasowych pomieszczeń
		razem	w tym w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych	
W liczbach bezwzględnych				
Polska	150 579	81 214	47 644	17 891
Miasta	130 066	74 110	46 605	17 772
Wieś	20 513	7 104	1 039	119
Polska=100%				
Miasta	86,4	91,3	97,8	99,3
Wieś	13,6	8,7	2,2	0,7

a Dotyczy umów na lokale socjalne oraz umów najmu socjalnego lokali zawartych w 2019 r. zarówno przed, jak i po dniu wejścia w życie art. 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych, ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

2.3. Dodatki mieszkaniowe

Dodatek mieszkaniowy jest powszechnym i okresowym świadczeniem pieniężnym, wynikającym z przepisów ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego lub domów jednorodzinnych.

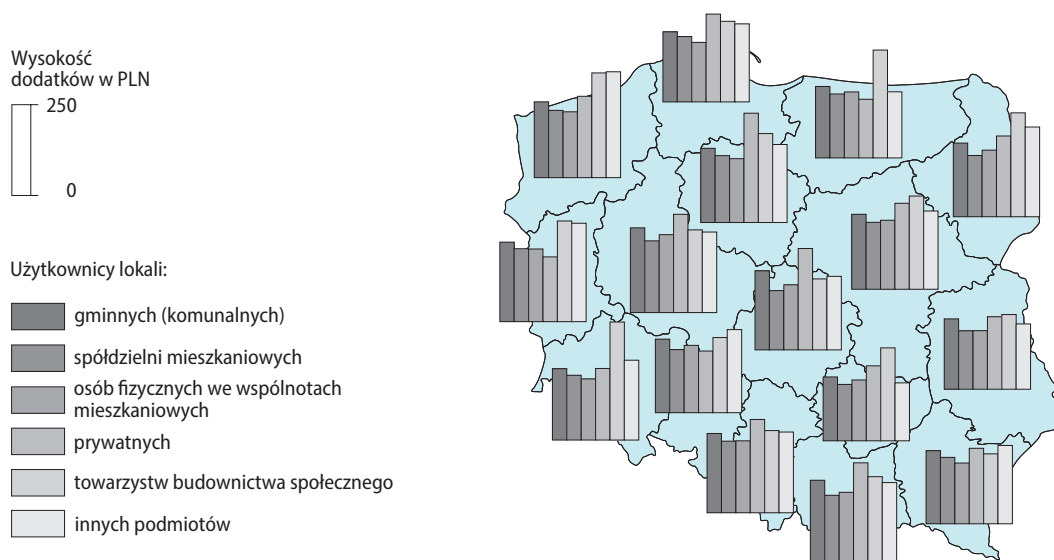
Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem obligatoryjnym, przyznawanym na wniosek osoby uprawnionej w tym sensie, że osobom spełniającym ustawowe warunki przysługuje prawo żądania jego wypłaty, a także powszechnym (tj. przysługuje niezależnie od tego, jaki tytuł prawny do lokalu przysługuje osobie uprawnionej, poza wyjątkami przewidzianymi w ustawie) oraz okresowym, przyznaje się go bowiem na określony okres z możliwością ponownego przyznania w razie dalszego spełnienia ustawowych warunków.

W 2019 r. wypłacono 2,9 mln dodatków mieszkaniowych. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił spadek ich liczby (o 11,0%). Łączna kwota wypłat wyniosła 595,8 mln PLN i w porównaniu z 2018 r. była niższa o 10,4%.

Analogicznie do roku poprzedniego, najwięcej dodatków mieszkaniowych wypłacono użytkownikom lokali gminnych, tj. 40,6% wypłaconej liczby dodatków i 41,5% ich wartości oraz lokali spółdzielczych, tj. 26,2% liczby i 23,2% wartości dodatków. Najmniej dodatków uzyskali natomiast użytkownicy mieszkań towarzystw budownictwa społecznego, tj. 2,1% liczby i 2,5% wartości dodatków oraz innych podmiotów, tj. 6,0% liczby i 6,4% wartości wypłaconych dodatków.

Podobnie jak w roku poprzednim, najwyższy udział zarówno w liczbie, jak i wartości dodatków wypłaconych w 2019 r. miały województwa: śląskie (odpowiednio 17,8% liczby i 18,5% wartości wypłaconych dodatków), mazowieckie (10,4% i 10,1%), wielkopolskie (9,1% i 10,2%) i kujawsko-pomorskie (8,3% i 9,1%), najniższy zaś udział województwa: świętokrzyskie (1,7% i 1,4%), opolskie (2,0% i 1,9%) i lubuskie (2,8% ich liczby i 2,9% wartości wypłaconych dodatków).

Mapa 8. Przeciętna wysokość dodatków mieszkaniowych wypłaconych w 2019 r.

W 2019 r. przeciętna wysokość dodatku mieszkaniowego była wyższa o 1,5 PLN w porównaniu do 2018 r. i wyniosła 206,9 PLN, przy czym dla miast odnotowano przeciętną wysokość 208,0 PLN, a na wsi – 195,1 PLN. Najwyższa przeciętna kwota dodatku została wypłacona użytkownikom lokali pozostających w zasobie prywatnym – 259,9 PLN, a najniższa użytkownikom lokali spółdzielczych – 183,0 PLN i użytkownikom lokali osób fizycznych we wspólnotach mieszkaniowych – 184,1 PLN.

Największą przeciętną wysokość wypłaconych dodatków mieszkaniowych odnotowano w województwach: wielkopolskim – 231,4 PLN, kujawsko-pomorskim – 227,3 PLN i małopolskim – 217,2 PLN, najmniejszą zaś – w województwach: świętokrzyskim (168,1 PLN) i lubelskim (174,7 PLN).

Rozdział 3

Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe

Przez **grunty komunalne** rozumie się grunty, które są własnością gmin i związków międzygminnych, grunty, których właściciele nie są znani, znajdujące się we władaniu, na zasadach samoistnego posiadania, gminnych jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej oraz grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste.

Przez **grunty uzbrojone** należy rozumieć tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe, do których prowadzi droga dojazdowa oraz istnieje możliwość przyłączenia do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, elektroenergetycznej i ciepłowniczej.

W 2019 r. gminy przekazały inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe 776,6 ha gruntów, z których 84,8% przeznaczono pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne. Z ogólnej powierzchni gruntów przekazanych pod budownictwo mieszkaniowe 58,4% stanowiły grunty w miastach.

Tablica 4. Udział gruntów przekazanych pod budownictwo mieszkaniowe w 2019 r.

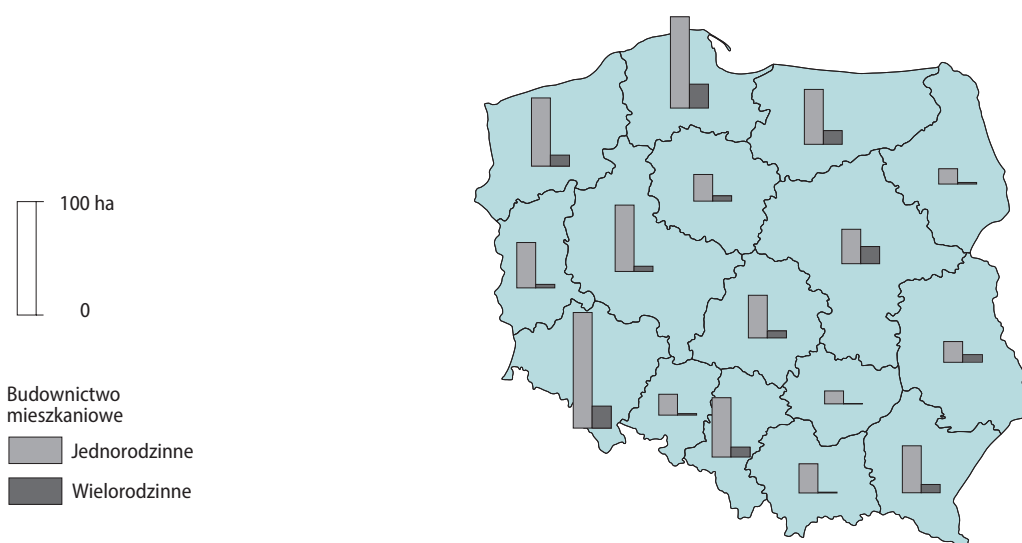
Wyszczególnienie	Grunty przekazane pod budownictwo mieszkaniowe w %		
	ogółem	jednorodzinne	wielorodzinne
POLSKA	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	15,6	15,5	16,4
Kujawsko-pomorskie	3,6	3,6	4,0
Lubelskie	3,1	2,8	5,1
Lubuskie	5,5	6,1	2,6
Łódzkie	5,6	5,7	5,2
Małopolskie	3,4	3,9	0,6
Mazowieckie	5,0	4,1	10,0
Opolskie	2,5	2,8	1,1
Podkarpackie	6,3	6,3	6,2
Podlaskie	1,9	2,1	1,2
Pomorskie	13,1	12,2	17,8
Śląskie	7,9	7,9	7,4
Świętokrzyskie	1,5	1,7	0,2
Warmińsko-mazurskie	7,8	7,4	10,2
Wielkopolskie	8,1	8,9	3,9
Zachodniopomorskie	9,0	9,1	8,2

W całkowitej powierzchni gruntów przekazanych w 2019 r. pod budownictwo mieszkaniowe największe udziały miały województwa: dolnośląskie (15,6%), pomorskie (13,1%), zachodniopomorskie (9,0%) i wielkopolskie (8,1%), najmniejsze zaś – świętokrzyskie (1,5%), podlaskie (1,9%), opolskie (2,5%) i lubelskie (3,1%).

W odniesieniu do gruntów znajdujących się w zasobach gmin z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowe najczęściej gruntów przeznaczono na ten cel w województwach: wielkopolskim (4,6%), kujawsko-pomorskim (4,4%), warmińsko-mazurskim (4,3%) oraz świętokrzyskim (3,9%), najmniej zaś w małopolskim (0,7%), śląskim (1,8%) oraz łódzkim, opolskim i podlaskim (po 2,2%).

W ogólnej powierzchni gruntów (28 088,3 ha) znajdujących się w zasobie gminnym przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, budownictwo jednorodzinne stanowi 78,5%, z czego w miastach – 65,0%, na wsi – 96,9%.

Mapa 9. Grunty przekazane inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe w 2019 r.

Najwyższy udział w całkowitej powierzchni gruntów przekazanych pod zabudowę jednorodzinną miały województwa: dolnośląskie (15,5%), pomorskie (12,2%), zachodniopomorskie (9,1%) oraz wielkopolskie (8,9%). W województwach: pomorskim (17,8%), dolnośląskim (16,4%), warmińsko-mazurskim (10,2%) i mazowieckim (10,0%) najczęściej gruntów przekazano zaś pod budownictwo wielorodzinne.

Tablica 5. Udział gruntów przekazanych pod budownictwo mieszkaniowe według form własności w 2019 r.

Wyszczególnienie	Grunty przekazane pod budownictwo mieszkaniowe w %	Z tego pod budownictwo mieszkaniowe:				
		spółdzielcze	komunalne	towarzystw budownictwa społecznego	osób fizycznych	spółek i innych
POLSKA	100,0	0,7	3,0	1,1	78,8	16,5
Dolnośląskie	100,0	0,0	3,7	0,2	86,8	9,2
Kujawsko-pomorskie	100,0	2,1	1,4	0,7	86,9	8,9
Lubelskie	100,0	0,8	4,5	2,5	70,8	21,4
Lubuskie	100,0	0,0	0,9	0,0	81,7	17,4
Łódzkie	100,0	0,2	1,1	2,3	84,0	12,3
Małopolskie	100,0	0,0	6,1	0,0	87,1	6,8
Mazowieckie	100,0	0,0	1,6	0,8	67,0	30,6
Opolskie	100,0	0,5	1,0	0,0	89,3	9,1
Podkarpackie	100,0	0,4	0,8	4,1	81,9	12,7
Podlaskie	100,0	0,0	2,7	0,0	88,6	8,7
Pomorskie	100,0	3,7	0,7	0,4	62,1	33,1
Śląskie	100,0	0,2	2,0	3,3	79,1	15,5
Świętokrzyskie	100,0	0,0	0,0	0,0	94,8	5,2
Warmińsko-mazurskie	100,0	0,0	3,6	0,0	76,7	19,7
Wielkopolskie	100,0	0,0	13,3	1,3	74,5	10,9
Zachodniopomorskie	100,0	0,0	1,0	0,9	82,7	15,5

Najmniej gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe przeznaczono pod budownictwo spółdzielcze (0,7%), towarzystw budownictwa społecznego (1,1%) i komunalne (3,0%), a najwięcej (78,8%) pod budownictwo prywatne (osób fizycznych).

Rozdział 4

Gospodarka wodociągowo-kanalizacyjna

4.1. Wodociągi i kanalizacja

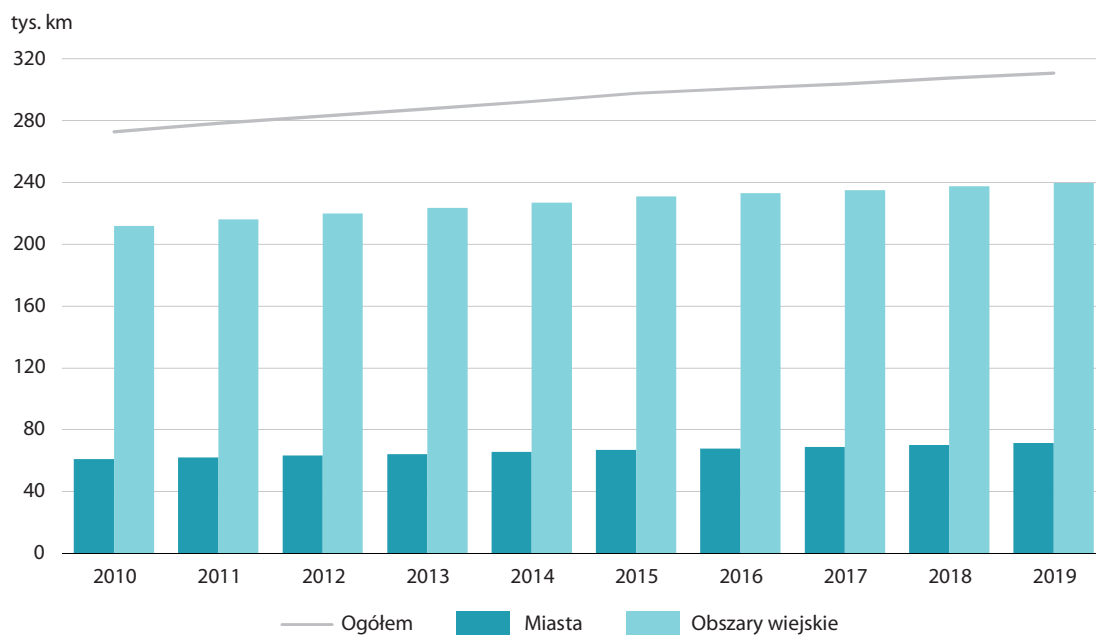
Sieć wodociągowa rozdzielcza – przewody uliczne służące do rozprowadzania wody do odbiorców za pośrednictwem przyłączy do budynków i innych obiektów.

Przyłącze wodociągowe – odcinek przewodu łączący sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy wraz z zaworem za wodomierzem głównym.

Analogicznie do lat poprzednich, w 2019 r. odnotowano kolejne inwestycje w obszarze infrastruktury sanitarno-technicznej. W porównaniu z 2010 r. długość sieci wodociągowej zwiększyła się o 13,9%, tj. z 272,9 tys. km w 2010 r. do 310,9 tys. km w 2019 r., przy czym na obszarach wiejskich z 211,9 tys. km do 239,6 tys. km, tj. o 13,1%. Liczba przyłączy wzrosła natomiast o 843,8 tys. sztuk, tj. o 17,1%, w tym o 548,8 tys. sztuk na obszarach wiejskich, tj. o 18,1%.

Najbardziej znaczący przyrost w długości sieci wodociągowej zaobserwowano w miastach województw: podkarpackiego – o 26,5%, wielkopolskiego – o 25,6% i mazowieckiego – o 24,8% oraz na obszarach wiejskich województw: pomorskiego – o 40,8%, wielkopolskiego – o 26,9%, i dolnośląskiego – o 24,1%.

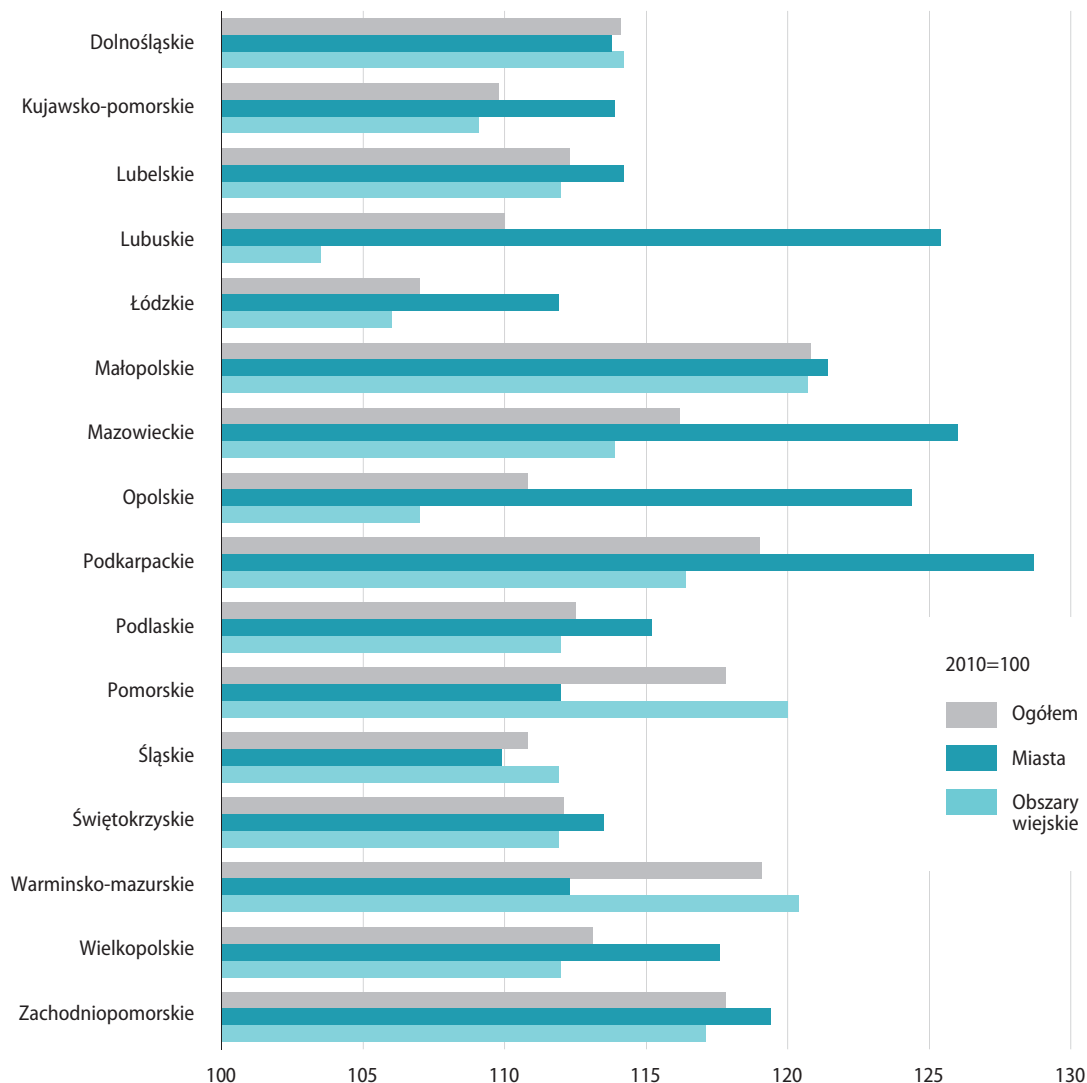
Wykres 1. Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej

W 2019 r. długość **sieci wodociągowej** osiągnęła w Polsce prawie 311 tys. km, a liczba przyłączy – prawie 5,8 mln. W porównaniu z 2018 r. długość wybudowanej lub przebudowanej sieci wodociągowej zwiększyła się o 3,2 tys. km, przy jednoczesnym wzroście liczby przyłączy do budynków o 108,7 tys. szt.

Ponad 77% długości sieci wodociągowej oraz ok. 62% przyłączy do budynków zlokalizowanych było na terenach wiejskich. W porównaniu z rokiem poprzednim długość sieci wodociągowej wzrosła w miastach o ponad 1,1 tys. km, a liczba przyłączy wzrosła o 37,7 tys. szt. Na terenach wiejskich przybyło ponad 2,1 tys. km nowej sieci, a liczba przyłączy wzrosła o 71,0 tys. szt.

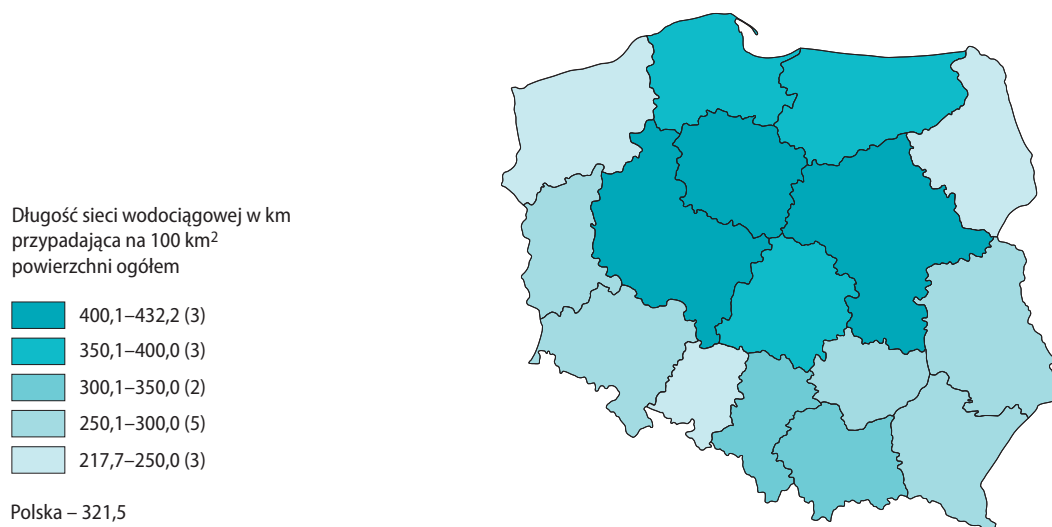
Wykres 2. Zmiana długości sieci wodociągowej w latach 2010–2019

Najwyższe wartości wskaźnika **gęstości sieci wodociągowej** zaobserwowano w województwie śląskim – 177,8 km na 100 km² (wzrost w stosunku do 2018 r. o 2,1 km na 100 km²) i małopolskim – 140,2 km na 100 km² (wzrost o 2,8 km na 100 km²), a najniższe w województwie zachodniopomorskim – 49,7 km na 100 km² (wzrost o 0,2 km na 100 km²).

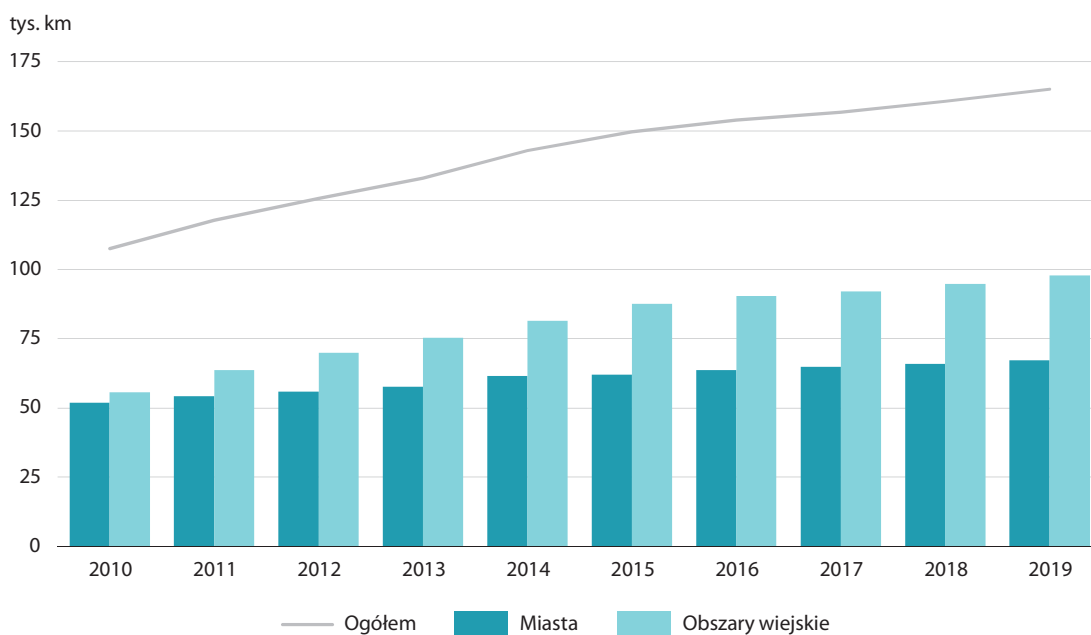
Gęstość sieci wodociągowej na 100 km² – wskaźnik liczony jest jako iloraz długości sieci wodociągowej do powierzchni obszaru dla którego bada się gęstość, pomnożony przez 100.

Mapa 10. Gęstość sieci wodociągowej w miastach w 2019 r.

W okresie 2010–2019 **długość sieci kanalizacyjnej** wzrosła o 57,6 tys. km (o 53,6%), osiągając w 2019 r. 165,1 tys. km. Na obszarach wiejskich przyrost długości sieci był większy o 42,3 tys. km (o 76,2%) niż w miastach, gdzie odnotowano wzrost o 15,2 tys. km (o 29,3%).

Wykres 3. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej

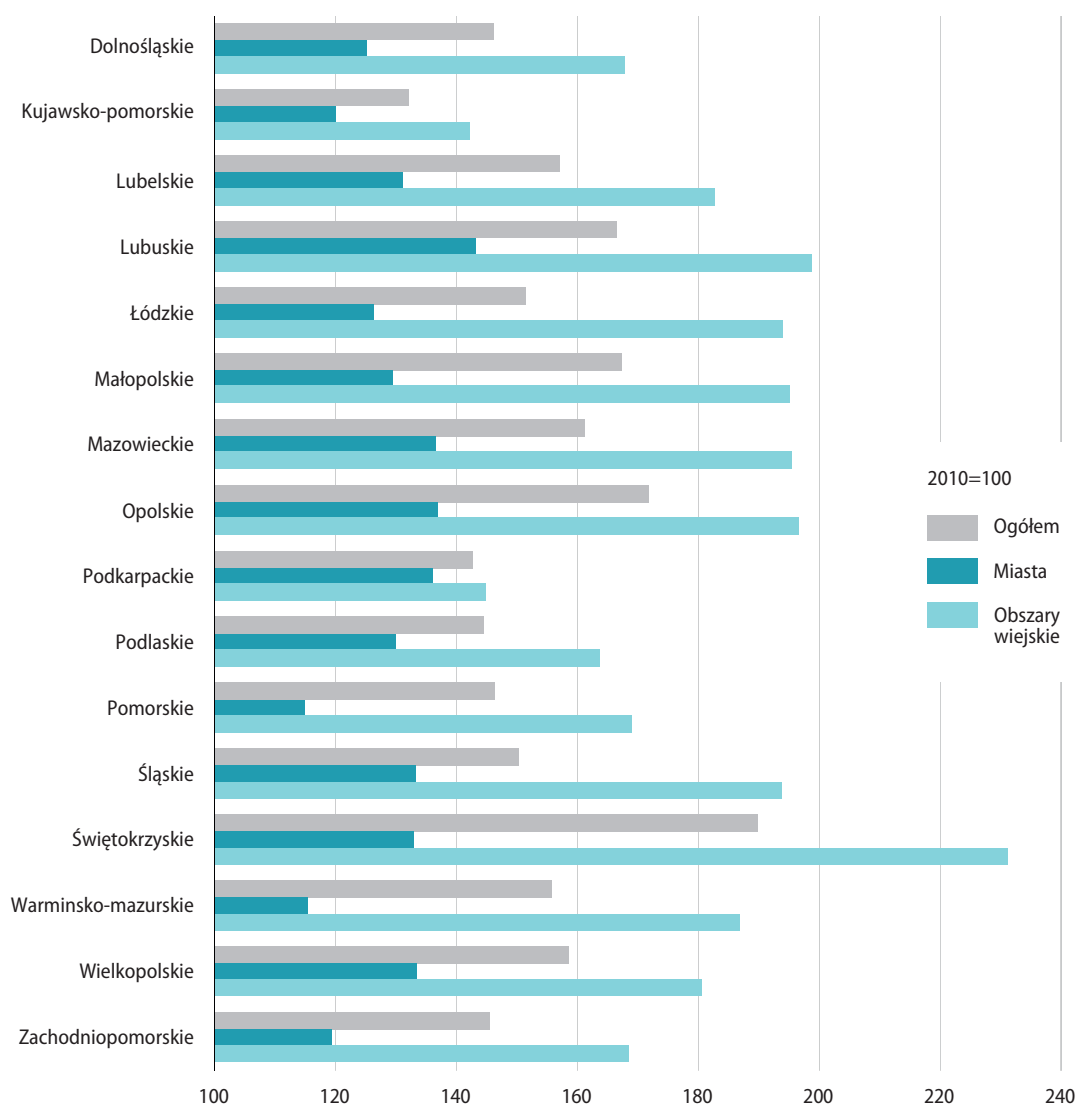

Sieć kanalizacyjna czynna – system kanałów krytych (podziemnych) odprowadzających ścieki z budynków i innych obiektów, do odbiorników lub urządzeń do oczyszczania ścieków.

Przyłącze kanalizacyjne – odcinek przewodu łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomościach odbiorców usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku – od granicy nieruchomości.

W układzie wojewódzkim najbardziej znaczący przyrost długości sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich odnotowano w województwach: świętokrzyskim – o 131,1%, lubuskim – o 98,8%, opolskim – o 96,7% oraz mazowieckim – o 95,4%. W miastach natomiast największy przyrost długości sieci kanalizacyjnej zaobserwowano na terenie województw: lubuskiego – o 43,2%, opolskiego – o 37,0% oraz mazowieckiego – o 36,5%.

Wykres 4. Zmiana długości sieci kanalizacyjnej w latach 2010–2019

W 2019 r. długość **sieci kanalizacyjnej** osiągnęła w Polsce 165,1 tys. km, przy liczbie przyłączy do budynków prawie 3,5 mln szt. W stosunku do 2018 r. długość wybudowanej lub przebudowanej sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 4,4 tys. km, tj. o 2,8%, przy równoczesnym wzroście liczby przyłączy o ponad 104 tys. szt., tj. o 3,1%.

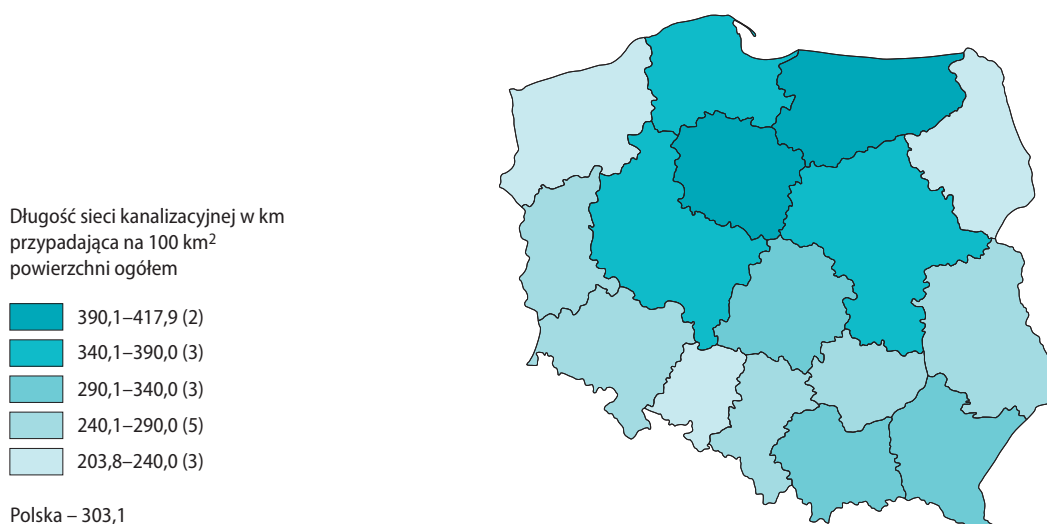
Na obszarach wiejskich usytuowane było 59,3% sieci kanalizacyjnej oraz 45,9% liczby przyłączy. W porównaniu z 2018 r. długość sieci na terenach wiejskich wzrosła o 3,1 tys. km (o 3,3%), a liczba przyłączy o 64,3 tys. szt. (o 4,2%). W analogicznym okresie w miastach wybudowano ponad 1,3 tys. km sieci (wzrost o 2,0%) i prawie 40 tys. szt. przyłączy (wzrost o 2,2%).

W stosunku do 2018 r. największy wzrost długości sieci kanalizacyjnej ogółem odnotowano w województwach: pomorskim – o 4,2% (w miastach – o 1,0%) lubelskim – o 4,1% (w miastach – o 2,3%) oraz podkarpackim – o 3,5% (w miastach – 5,2%) i łódzkim – o 3,0% (w miastach – 1,5%).

Najwyższe wartości wskaźnika gęstości sieci kanalizacyjnej w 2019 r. odnotowano w województwach śląskim – 139,0 km na 100 km² i małopolskim – 110,3 km na 100 km², a najniższe w województwie podlaskim – 18,3 km na 100 km² i lubelskim – 27,7 km na 100 km².

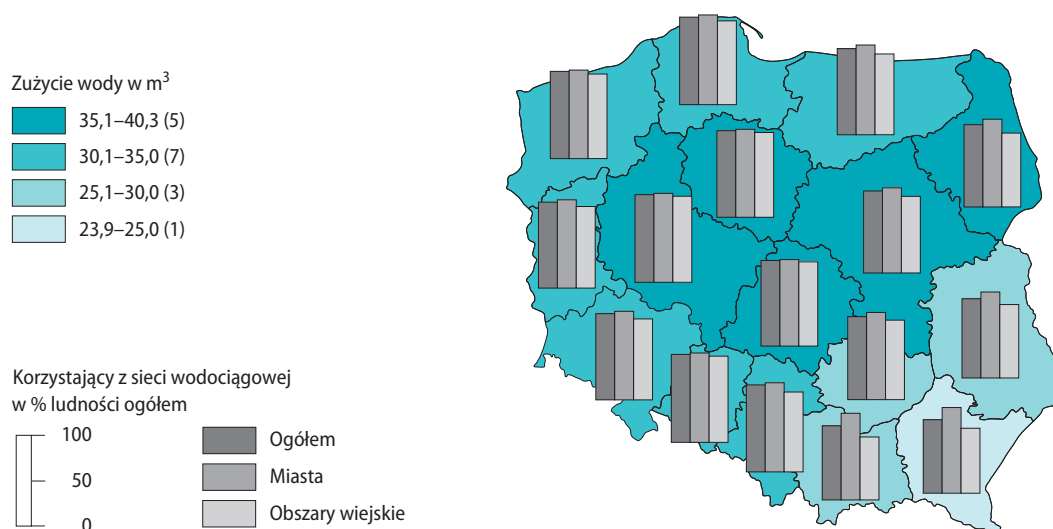
Gęstość sieci kanalizacyjnej na 100 km² – wskaźnik liczony jest jako iloraz długości sieci kanalizacyjnej do powierzchni obszaru dla którego bada się gęstość, pomnożony przez 100.

Mapa 11. Gęstość sieci kanalizacyjnej w miastach w 2019 r.

Rozwój infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej przyczynił się do zwiększenia liczby ludności korzystającej z ww. sieci. W 2019 r. z sieci wodociągowej korzystało 92,2% ogółu ludności (w porównaniu z 2010 r. wzrost o 4,8 p.proc.). W miastach dostęp do wodociągu miało 96,6% ogółu ludności (wzrost o 1,3 p.proc. w porównaniu z 2010 r.). Na terenach wiejskich udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej kształtował się na poziomie 85,5%.

Dane o **korzystających z wodociągu** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych i w budynkach zbiorowego zamieszkania podłączonych do sieci wodociągowej.

Mapa 12. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i zużycie wody na 1 mieszkańca w 2019 r.

Przy zwiększającej się liczbie osób mających dostęp do wodociągu ilość zużytej wody przypadającej na 1 mieszkańca, w latach 2010–2019 wzrosła o prawie 8,4%.

Tablica 6. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Korzystający z sieci wodociągowej w % ludności ogółem	87,4	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2
w tym w miastach	95,3	96,5	96,5	96,6	96,6	96,6
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³	31,1	32,2	32,2	31,8	33,3	33,7
w tym w miastach	35,0	34,3	34,2	34,1	35,2	35,3

Przeciętne zużycie wody przez gospodarstwa domowe w 2019 r. wyniosło 33,7 m³ na 1 mieszkańca, przy czym w miastach wynosiło 35,3 m³, a na obszarach wiejskich 31,2 m³. W porównaniu z 2018 r. zużycie wody wzrosło (o 0,4 m³). W miastach odnotowano wzrost zużycia – o 0,1 m³, a na obszarach wiejskich – o 0,6 m³. Największe spadki zużycia wody odnotowano w województwie pomorskim i zachodniopomorskim – o 0,4 m³ na 1 mieszkańca (w tym w województwie pomorskim spadek ten wyniósł zarówno w przypadku miast jak i na terenach wiejskich 0,4 m³ natomiast w województwie zachodniopomorskim w miastach zużycie spadło o 0,2 m³, a na terenach wiejskich o 1,0 m³).

Odsetek **korzystających z sieci kanalizacyjnej** w okresie 2010–2019 zwiększył się z 62,0% do 71,2% (wzrost o 9,2 p.proc.). W miastach na koniec 2019 r. z sieci korzystało 90,5% ludności (wzrost o 4,4 p.proc.), a na obszarach wiejskich 42,2% (wzrost o 17,4 p.proc.).

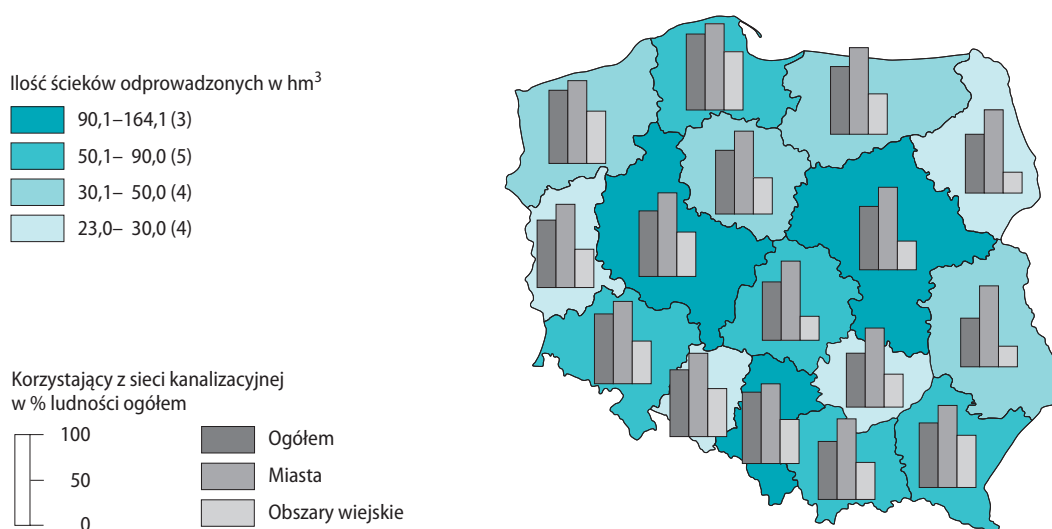
Dane o **korzystających z kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych i w budynkach zbiorowego zamieszkania podłączonych do sieci kanalizacyjnej.

Tablica 7. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej i ilość ścieków odprowadzonych z gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ludności ogółem	62,0	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2
w tym w miastach	86,1	89,8	90,0	90,2	90,3	90,5
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną z gospodarstw domowych w ciągu roku w hm ³	901,6	926,1	938,1	954,4	969,5	979,5

Ilość ścieków odprowadzonych od gospodarstw domowych w 2019 r. wyniosła 979,5 hm³ (w miastach 852,4 hm³, a na obszarach wiejskich 127,1 hm³) i wzrosła w porównaniu do 2018 r. o 10 hm³ (odpowiednio o 6,8 hm³ i o 3,2 hm³).

Ścieki odprowadzone z gospodarstw domowych – ścieki bytowe odprowadzone w ciągu roku do kanalizacji (bez wód opadowych, infiltracyjnych, bez ścieków dowożonych i pochodzących ze stacji zlewnych).

Mapa 13. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej i ilość ścieków odprowadzonych z gospodarstw domowych w 2019 r.

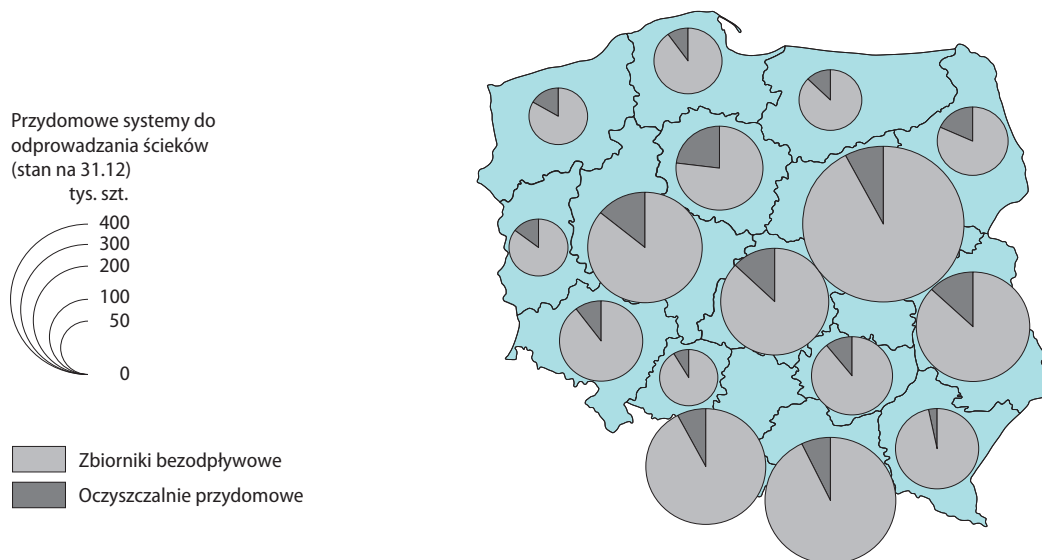
4.2. Nieczystości ciekłe

Mieszkańcy obszarów z niewystarczająco rozwiniętą infrastrukturą kanalizacyjną korzystają z przydomowych systemów do odprowadzania ścieków, czyli ze zbiorników bezodpływowych lub oczyszczalni przydomowych. Stanowią one alternatywne rozwiązanie dla budowy sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków w przypadkach, gdy podłączenie wszystkich nieruchomości do sieci kanalizacyjnej jest niemożliwe lub powoduje nadmierne koszty. W Polsce na koniec 2019 r. funkcjonowało 2 425,2 tys. przydomowych systemów do odprowadzania ścieków, z czego 88,5% stanowiły zbiorniki bezodpływowe.

Zbiornik bezodpływowy – instalacja i urządzenie przeznaczone do gromadzenia nieczystości ciekłych w miejscu ich powstawania.

Przydomowa oczyszczalnia ścieków – zespół urządzeń służący do neutralizacji ścieków wytwarzanych w jednym lub kilku gospodarstwach domowych.

Mapa 14. Przydomowe systemy do odprowadzania ścieków w 2019 r.

Liczba zbiorników bezodpływowych spadła z około 2 163 tys. w 2018 r. do 2 146 tys. w 2019 r. (o 0,8%), podczas gdy liczba przydomowych oczyszczalni ścieków wzrosła z około 257 tys. w 2018 r. do około 279 tys. w 2019 r. (o 8,7%). Większość (prawie 87%) przydomowych systemów do odprowadzania ścieków na koniec 2019 r. zlokalizowanych było na obszarach wiejskich – ponad 86% ogółu zbiorników bezodpływowych i ponad 92% ogólnej liczby przydomowych oczyszczalni ścieków.

Tablica 8. Przydomowe systemy do odprowadzania ścieków – stan na 31.12

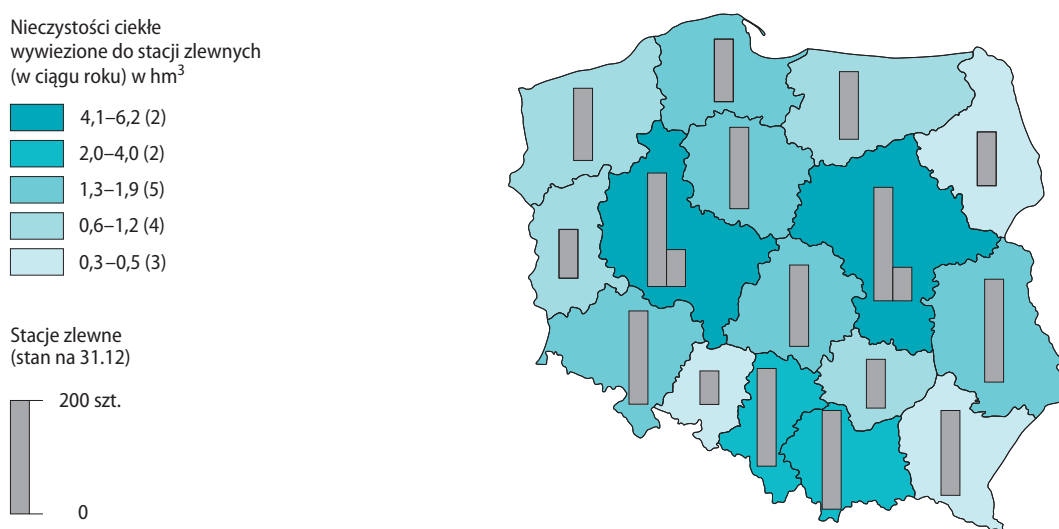
Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	2019
Przydomowe systemy do odprowadzania ścieków w tys. szt.	2 487,4	2 339,0	2 354,9	2 419,5	2 425,2
miasta	450,2	356,2	334,5	333,5	318,6
obszary wiejskie	2 037,2	1 982,8	2 020,5	2 086,0	2 106,6
Zbiorniki bezodpływowe w tys. szt.	2 406,8	2 136,2	2 121,1	2 162,7	2 146,1
miasta	441,2	339,0	314,8	311,8	296,4
obszary wiejskie	1 965,6	1 797,1	1 806,2	1 850,9	1 849,7
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. szt.	80,6	202,8	233,8	256,8	279,1
miasta	9,0	17,2	19,6	21,7	22,2
obszary wiejskie	71,6	185,6	214,2	235,1	256,9

Nieczystości ciekłe – ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.

Stacja zlewna – instalacja i urządzenie, zlokalizowane przy kolektorze sieci kanalizacyjnej lub przy oczyszczalni ścieków, służące do przyjmowania nieczystości ciekłych dowożonych pojazdami asenizacyjnymi z miejsc ich gromadzenia.

Gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych ścieki bytowe są odbierane od właścicieli nieruchomości wyposażonych w te zbiorniki przez gminne jednostki organizacyjne lub przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na podstawie zezwolenia udzielonego w trybie przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach a następnie są wprowadzane do stacji zlewnych. W 2019 r. odebrano około 27,2 hm³ nieczystości ciekłych bytowych, co odpowiada około 2,3% ogólnej ilości ścieków bytowych odprowadzonych siecią kanalizacyjną do oczyszczalni ścieków.

Mapa 15. Stacje zlewnie i nieczystości ciekłe wywiezione do stacji zlewnych w 2019 r.

Ogólna liczba stacji zlewnych funkcjonujących na koniec 2019 r. wzrosła o 0,4% w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 2 349. Ponad 67% stacji zlewnych zlokalizowanych było na obszarach wiejskich. W 2019 r. z obszarów tych odebrano około 70,3% nieczystości ciekłych bytowych, podczas gdy z terenów miast pochodziło 29,7% ogółu odebranych nieczystości ciekłych bytowych (w roku poprzednim – 71,7% i 28,3%).

Tablica 9. Nieczystości ciekłe bytowe odebrane

Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	2019
	w hm ³				
Ogółem	24,6	23,0	23,7	26,8	27,2
Miasta	9,6	7,8	7,4	7,6	8,1
Obszary wiejskie	15,1	15,1	16,2	19,2	19,1

Rozdział 5

Gospodarka energetyczna i gazownictwo

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, posiadających umowy kompleksowe i umowy o świadczenie usług dystrybucji.

Dane o zużyciu energii elektrycznej podano na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Zużycie energii elektrycznej ogółem przez gospodarstwa domowe w Polsce w 2019 r. wzrosło nieznacznie w porównaniu do roku poprzedniego (o 0,4%) i osiągnęło poziom ok. 30 613,2 GWh, przy czym w miastach nieznacznie spadło (o 0,1%) i wyniosło ok. 17 934,5 GWh, a na obszarach wiejskich wzrosło (o 1,0%) do poziomu ok. 12 678,7 GWh.

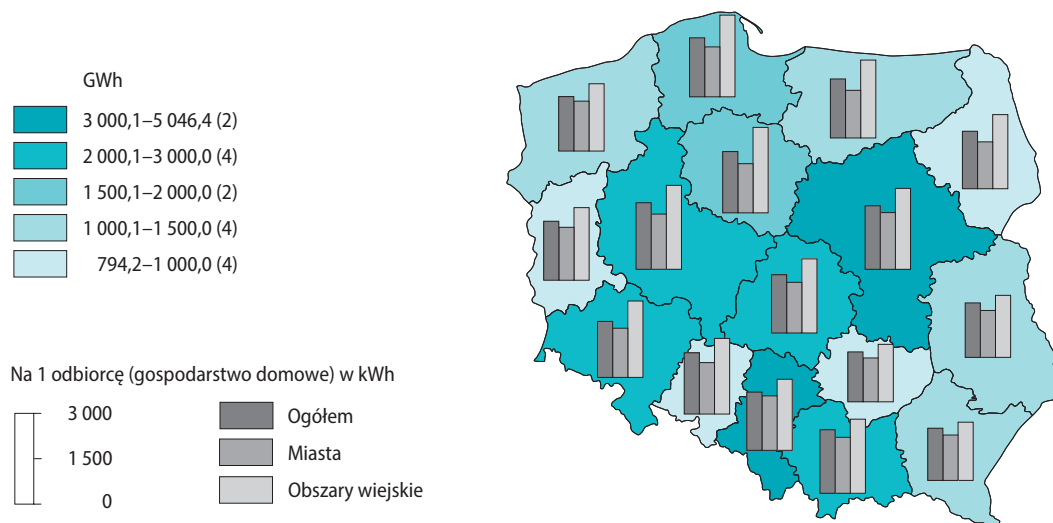
Tablica 10. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych

Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	2019
Odbiorcy w tys.	14 178,5	14 468,0	15 203,9	15 397,7	15 588,0
w tym w miastach	9 409,4	9 591,7	10 110,8	10 243,6	10 399,3
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w kWh	773,0	736,3	789,5	794,2	797,5
w tym w miastach	785,4	727,6	777,7	777,4	777,9

W 2019 r. w porównaniu do roku poprzedniego zużycie energii elektrycznej na odbiorcę w gospodarstwach domowych w Polsce spadło o 0,9% i wyniosło 1 963,9 kWh, przy czym w miastach miał miejsce spadek zużycia o 1,6% (wyniosło ono 1 724,6 kWh na odbiorcę), a na obszarach wiejskich odnotowano wzrost o 0,3% (wyniosło ono 2 443,5 kWh na odbiorcę).

Najwyższe zużycie energii elektrycznej na odbiorcę (gospodarstwo domowe) odnotowano w województwie wielkopolskim (2 192,1 kWh) i mazowieckim (2 104,9 kWh), najniższe zaś w województwie świętokrzyskim (1 652,3 kWh) i podkarpackim (1 728,0 kWh).

Mapa 16. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2019 r.

Sieć gazowa – system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów rozróżnia się:

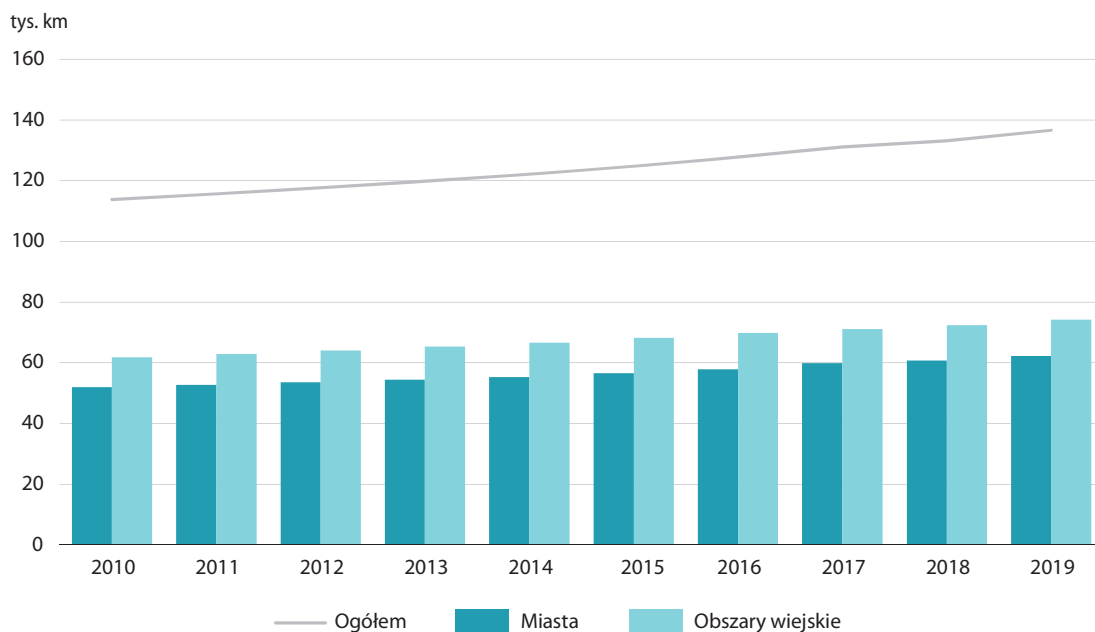
- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

Na koniec 2019 r. sieć gazowa ogółem w Polsce osiągnęła długość 157,9 tys. km, z czego 86,5% (136,6 tys. km) to długość sieci rozdzielczej. W porównaniu do roku poprzedniego odnotowano wzrost długości sieci gazowej ogółem o 2,3% (o 3,5 tys. km, z czego 98,2% przypadło na sieć rozdzielczą).

Długość czynnych przyłączy gazu prowadzących do budynków na koniec 2019 r. wyniosła 52,8 tys. km i był to wzrost o 2,9% w porównaniu do stanu na koniec roku poprzedniego. Ich liczba charakteryzowała się natomiast szybszym tempem wzrostu (o 3,8%) i na koniec 2019 r. wyniosła 3 048,1 tys.

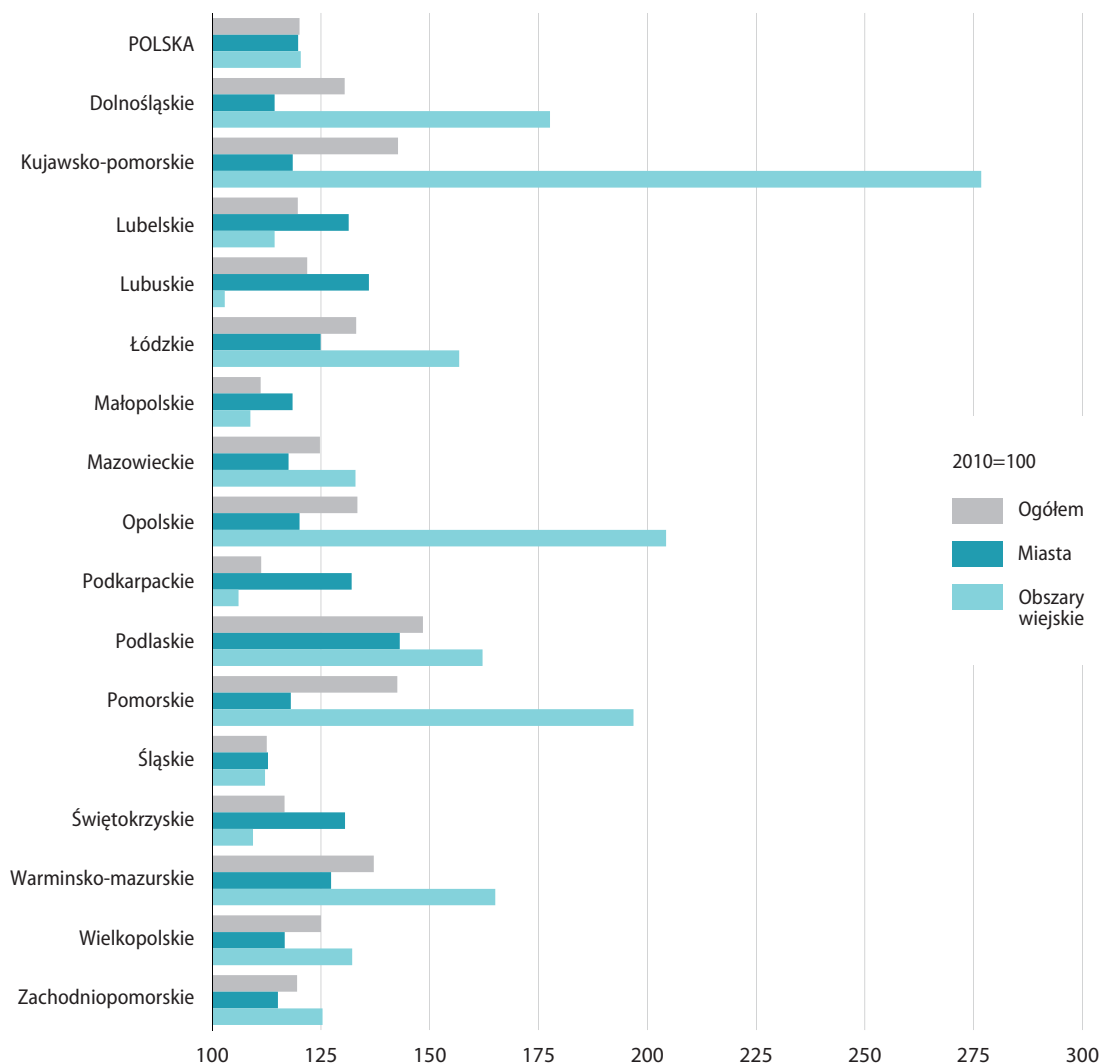
Z ogólnej liczby 111,0 tys. przyłączy zainstalowanych w 2019 r., około 65,6 tys. zlokalizowanych było w miastach, natomiast około 45,4 tys. na obszarach wiejskich.

Długość sieci gazowej rozdzielczej, według stanu na koniec 2019 r., wzrosła o 3,4 tys. km (o 2,6%), przy czym w miastach przy wzroście o 1,5 tys. km (2,5%) wyniosła ona 62,3 tys. km, natomiast na obszarach wiejskich przy wzroście o 1,9 tys. km (o 2,6%) było to 74,3 tys. km.

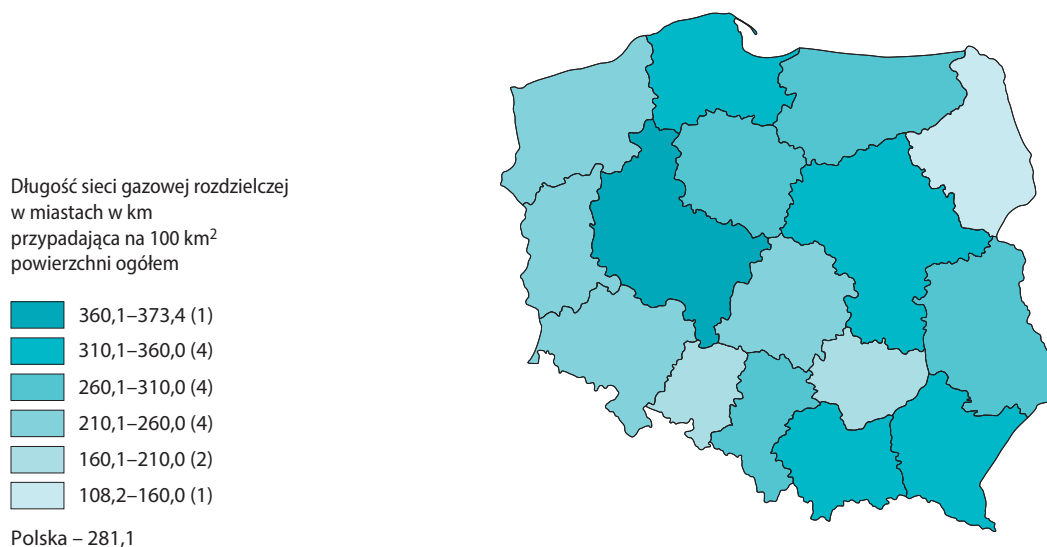
Wykres 5. Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej

W porównaniu do 2010 r. znaczny przyrost w długości sieci gazowej rozdzielczej zaobserwowano w miastach województw: podlaskiego (o 43,1%), lubuskiego (o 36,0%), podkarpackiego (o 32,0%) i lubelskiego (o 31,4%), oraz na obszarach wiejskich województw: kujawsko-pomorskiego (o 176,7%), opolskiego (o 104,3%) oraz pomorskiego (o 96,8%).

Wykres 6. Zmiana długości sieci gazowej rozdzielczej w latach 2010–2019

W układzie przestrzennym na koniec 2019 r. największe zmiany w długości sieci gazowej rozdzielczej w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano na terenach województw: podlaskiego – o 8,9% (w miastach – o 7,1%), dolnośląskiego – o 7,3% (w miastach – o 5,2%) oraz łódzkiego – o 4,7% (w miastach – o 2,7%), a najmniejszy w województwie podkarpackim – o 1,3% (w miastach – o 3,4%), małopolskim – 1,4% (w miastach – 1,7%) i lubelskie – 1,5% (w miastach – 1,9%).

Mapa 17. Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w miastach w 2019 r.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

W 2019 r. w Polsce odsetek ludności ogółem korzystającej z sieci gazowej wzrósł o 0,6 p.proc. w porównaniu do 2018 r. i wyniósł 52,9%. W miastach z sieci gazowej korzystało 71,4% ludności ogółem (o 0,2 p.proc. więcej niż w roku poprzednim), natomiast na obszarach wiejskich mieszkańcy korzystający z sieci gazowej stanowili 25,2% ogółu ludności (o 1,2 p.proc. więcej niż w roku poprzednim).

Tablica 11. Ludność korzystająca z gazu z sieci i zużycie gazu w gospodarstwach domowych

Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	2019
Korzystający z gazu z sieci w % ogółu ludności	52,5	52,1	52,1	52,3 ^b	52,9
w miastach	72,9	71,6	71,2	71,2 ^b	71,4
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca w kWh	110,0 ^a	1 060,3	1 224,0	1 221,0	1 246,7
w miastach	145,9 ^a	1 369,6	1 564,5	1 553,0	1 557,1

a W m³.

b Dane za 2018 r. dotyczące liczby odbiorców gazu z sieci (gospodarstw domowych) zostały skorygowane w stosunku do opublikowanych w 2019 r.

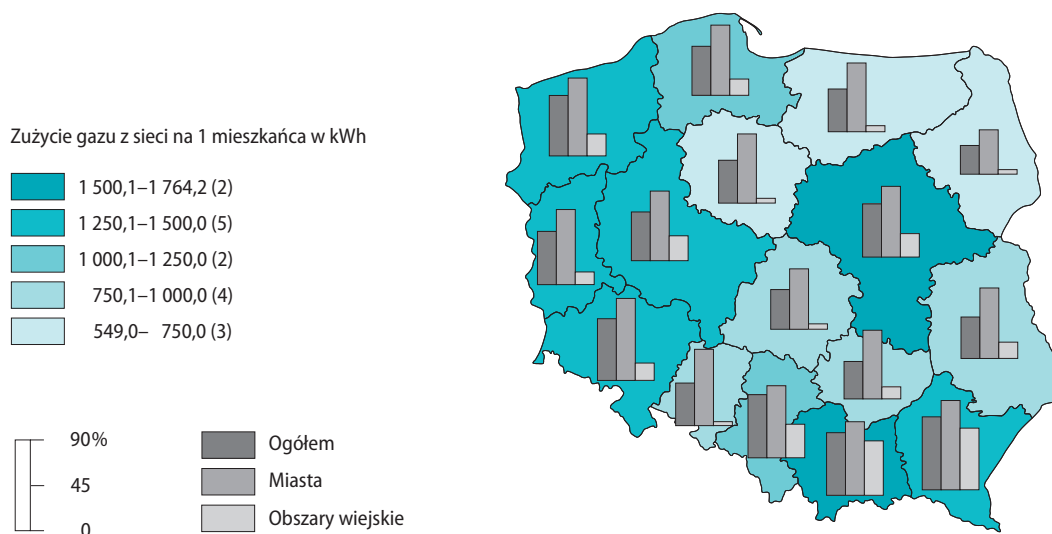
Dane o **liczbie odbiorców paliw gazowych** pochodzą od jednostek posiadających koncesję na sprzedaż gazu i oparte są na liczbie podpisanych umów z odbiorcami gazu z sieci.

W 2019 r. w Polsce zużycie gazu z sieci przez gospodarstwa domowe wyniosło 47 855,3 GWh i w porównaniu z 2018 r. wzrosło o 2,0% (o 951,9 GWh), przy równoczesnym wzroście liczby odbiorców o 1,9%. W miastach miał miejsce wzrost zużycia gazu o 0,1% przy wzroście liczby odbiorców o 1,2%.

Na obszarach wiejskich odnotowano wzrost zużycia gazu o 8,3%, podczas gdy liczba odbiorców zwiększyła się o 6,3%.

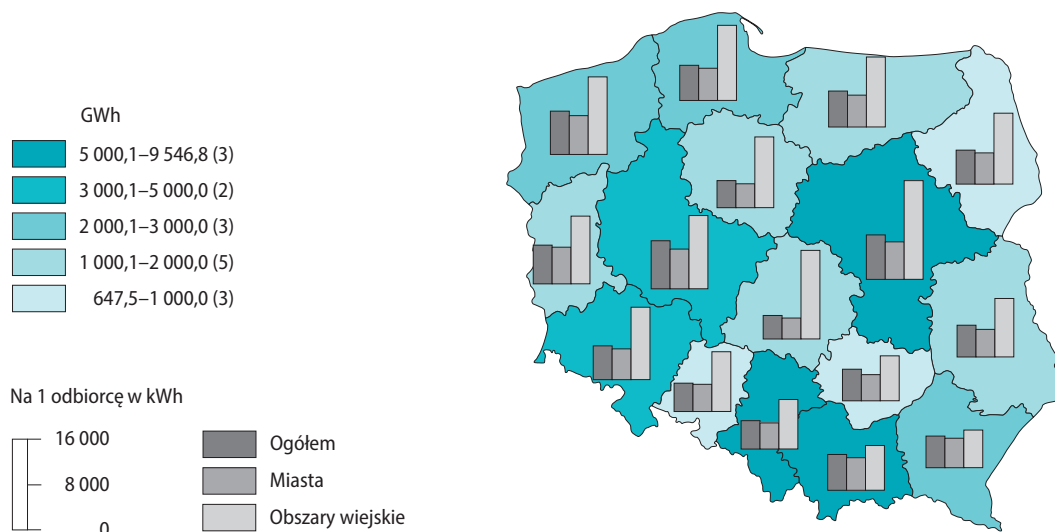
W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim przeciętne zużycie gazu z sieci przez gospodarstwa domowe wzrosło o 0,1% i wyniosło 6 014,1 kWh na odbiorcę, przy czym w miastach było to 5 279,8 kWh na odbiorcę, a na terenach wiejskich – 10 325,6 kWh na odbiorcę. Zużycie gazu z sieci na odbiorcę w miastach spadło o ok. 57 kWh (o 1,1%), a na obszarach wiejskich wzrosło o 195 kWh (o 1,9%).

Mapa 18. Ludność korzystająca z gazu z sieci i zużycie gazu na 1 mieszkańca w 2019 r.

Najwyższe przeciętne zużycie gazu z sieci przez gospodarstwa domowe odnotowano w województwie wielkopolskim (7 721,2 kWh na odbiorcę) i mazowieckim (7 292,3 kWh na odbiorcę), a najniższe w województwie łódzkim (4 249,1 kWh na odbiorcę) i kujawsko-pomorskim (4 327,7 kWh na odbiorcę).

Mapa 19. Sprzedaż gazu z sieci gospodarstwom domowym w 2019 r.

Rozdział 6

Gospodarka ciepła

Sieć ciepła przesyłowa (magistralna) – układ przewodów doprowadzających czynnik grzewczy do przewodów rozdzielczych.

Sieć ciepła rozdzielcza – układ przewodów rozdzielczych doprowadzających czynnik grzewczy do przyłączy domowych.

Przyłącza domowe – przewody ciepłe doprowadzające czynnik grzewczy z przewodu rozdzielczego lub kotłowni do wymiennika lub instalacji wewnętrznej budynku lub innych poszczególnych obiektów.

Gęstość sieci ciepłej na 100 km² – wskaźnik liczony jest jako iloraz długości sieci ciepłej do powierzchni obszaru dla którego bada się gęstość, pomnożony przez 100.

Długość sieci ciepłej ogółem na koniec 2019 r. wyniosła 25 250,6 km, z czego 64,9% przypadło na sieć przesyłową i rozdzielczą (16 381,2 km), a 35,1% na przyłącza do budynków (8 869,4 km). Liczba kotłowni na koniec 2019 r. wyniosła 33 858, zaś ich osiągalna łączna moc – 41 339,6 MW.

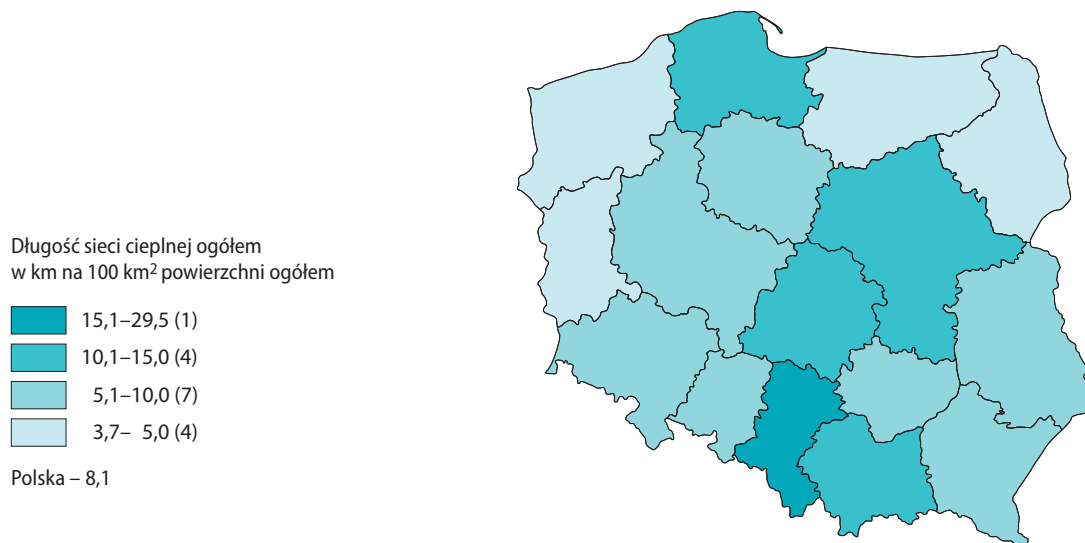
Tablica 12. Infrastruktura ciepłownicza i sprzedaż energii ciepłej

Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	2019
Sieć ciepła ogółem w km (stan na 31.12)	23 666	24 688	25 232	25 219	25 251
Sieć ciepła przesyłowa i rozdzielcza w km (stan na 31.12)	15 633	15 932	16 381	16 296	16 381
Przyłącza do budynków w km (stan na 31.12)	8 033	8 757	8 851	8 923	8 869
Kotłownie (stan na 31.12)	14 458	23 816	24 553	23 768 ^a	33 858 ^a
Sprzedaż energii ciepłej w tys. TJ (w ciągu roku)	224,7	186,4	205,1	194,5	191,2
w tym do budynków mieszkalnych w tys. TJ (w ciągu roku)	189,7	147,2	158,3	149,8	148,6

a Od 2019 r. nie są zbierane informacje o kubaturze pomieszczeń ogrzewanych centralnie, co miało wpływ na różnice w informacjach dot. liczby kotłowni dla lat 2018–2019.

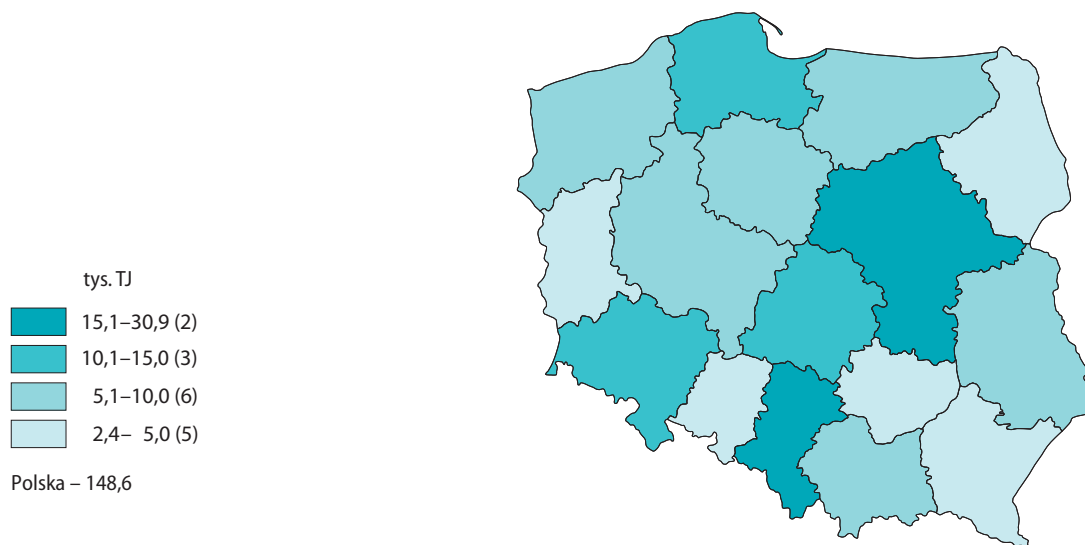
Gęstość sieci ciepłej w Polsce na koniec 2019 r. wyniosła 8,1 km na 100 km². Największe zagęszczenie sieci ciepłej wystąpiło na terenach województw: śląskiego (29,5 km na 100 km²), małopolskiego (13,4 km na 100 km²), pomorskiego (10,4 km na 100 km²), łódzkiego (10,2 km na 100 km²) i mazowieckiego (10,1 km na 100 km²), natomiast najmniejsze – w województwach: lubuskim (3,7 km na 100 km²), podlaskim (4,1 km na 100 km²), warmińsko-mazurskim (4,2 km na 100 km²) i zachodniopomorskim (4,8 km na 100 km²).

Mapa 20. Gęstość sieci ciepłej w 2019 r.

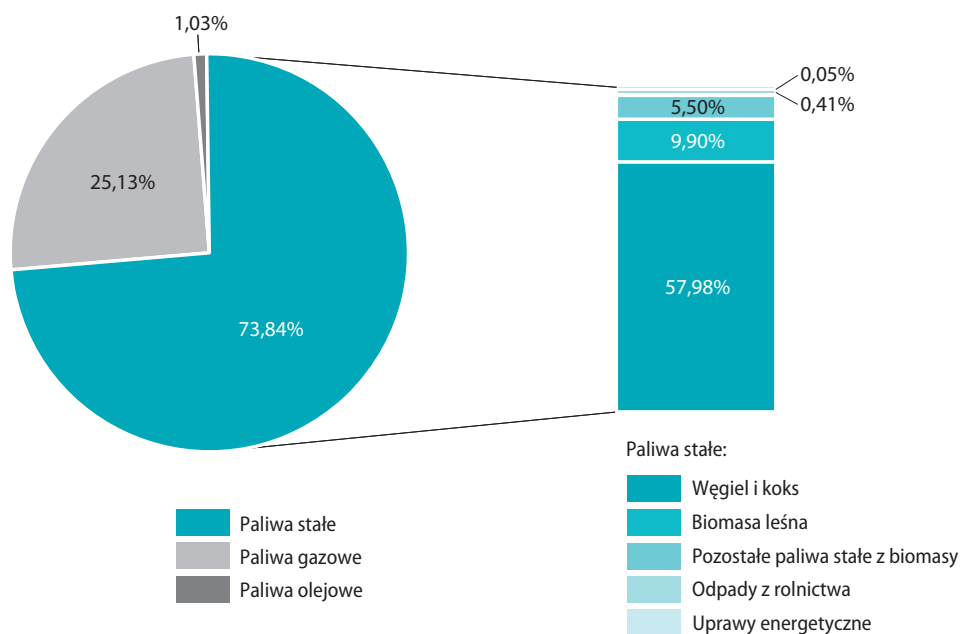
W 2019 r. sprzedano 191,2 tys. TJ energii ciepłej, z czego na potrzeby ogrzewania budynków mieszkalnych 148,6 tys. TJ (77,7%). Około 188,4 tys. TJ (98,6%) energii ciepłej sprzedano mieszkańcom miast, w tym około 146,8 tys. TJ na potrzeby ogrzewania budynków mieszkalnych.

Mapa 21. Sprzedaż energii ciepłej na cele grzewcze w budynkach mieszkalnych w 2019 r.

Najwięcej energii cieplnej na cele grzewcze zostało wyprodukowane przy wykorzystaniu paliwa stałego (73,84%), w następnej kolejności gazu (25,13%) oraz paliw olejowych (1,03%).

Wykres 7. Rodzaje paliw stosowanych do produkcji energii cieplnej na cele grzewcze w 2019 r.

Rozdział 7

Gospodarka odpadami komunalnymi

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

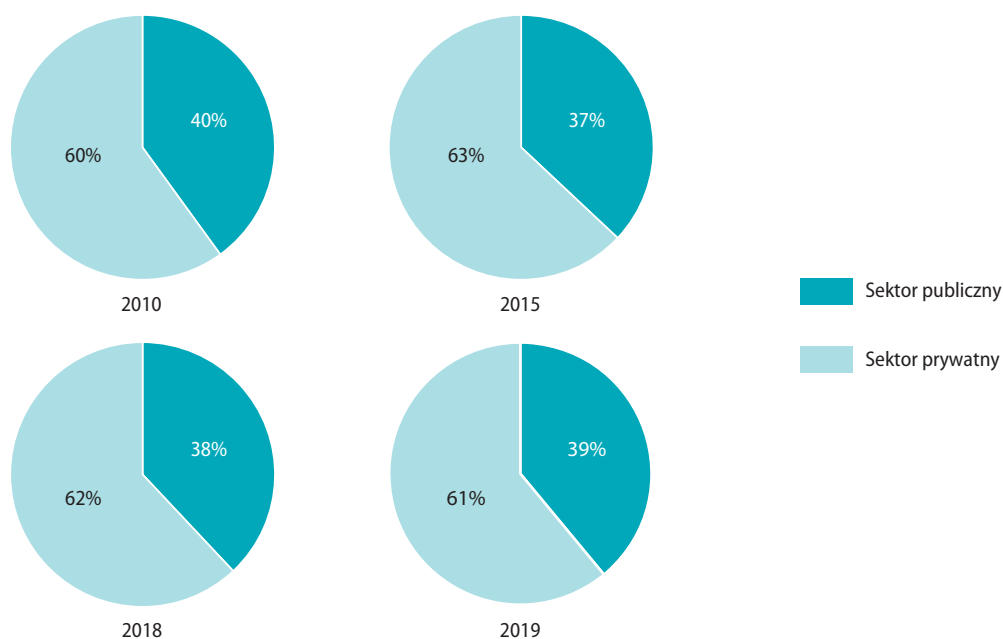
W 2019 r. w Polsce zostało wytworzonych 12 752,8 tys. ton odpadów komunalnych, co stanowiło wzrost o 2,1% w porównaniu z rokiem poprzednim. Na jednego mieszkańca Polski przypadało średnio 332 kg wytworzonych odpadów komunalnych, przy czym w miastach było to 386 kg, a na obszarach wiejskich – 251 kg. Najwięcej opadów komunalnych wytworzonych przypadało na 1 mieszkańca województw: dolnośląskiego (405 kg), zachodniopomorskiego (391 kg), lubuskiego (380 kg) oraz śląskiego (376 kg), najmniej zaś – świętokrzyskiego (232 kg), lubelskiego (234 kg), podkarpackiego (242 kg) i podlaskiego (283 kg).

Tablica 13. Odpady komunalne odebrane lub zebrane na 1 mieszkańca

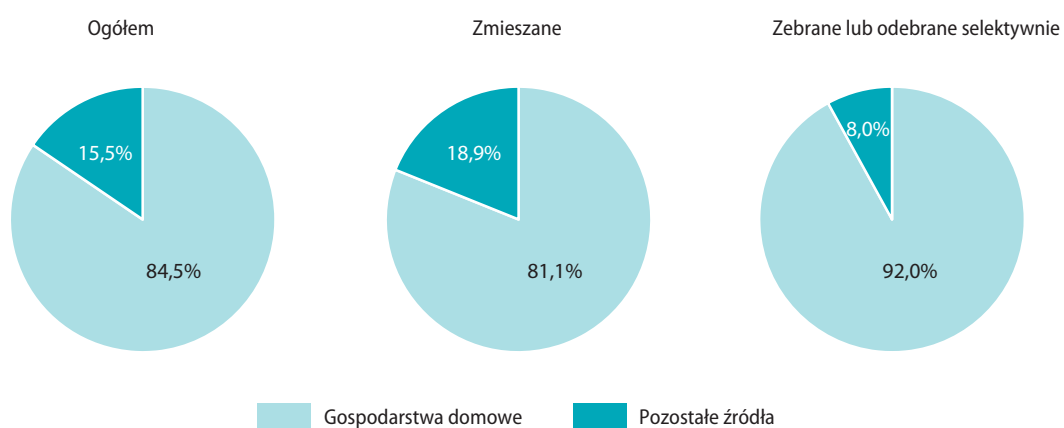
Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	2019
	w kg na 1 mieszkańca				
Odpady komunalne zebrane lub odebrane ogółem	261	283	312	325	332
Odpady komunalne zebrane lub odebrane zmieszane	238	217	227	231	229
Odpady komunalne zebrane lub odebrane selektywnie	22	66	84	94	104

Odpady komunalne wytworzone – ze względu na fakt, że od 1.07.2013 r. wszyscy właściciele nieruchomości zostali objęci przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, od danych za 2014 r. ilość odpadów odebranych i zebranych uznawana jest za ilość odpadów wytworzonych.

W 2019 r. jednostki, których kapitał stanowił własność prywatną, zebrały lub odebrały 61,1% odpadów komunalnych (w 2018 r. – 61,7%). Podmioty stanowiące własność zagraniczną zebrały lub odebrały tyle samo odpadów komunalnych co w roku poprzednim (około 10%).

Wykres 8. Zebrane lub odebrane odpady komunalne według sektora własności podmiotów zbierających lub odbierających odpady komunalne

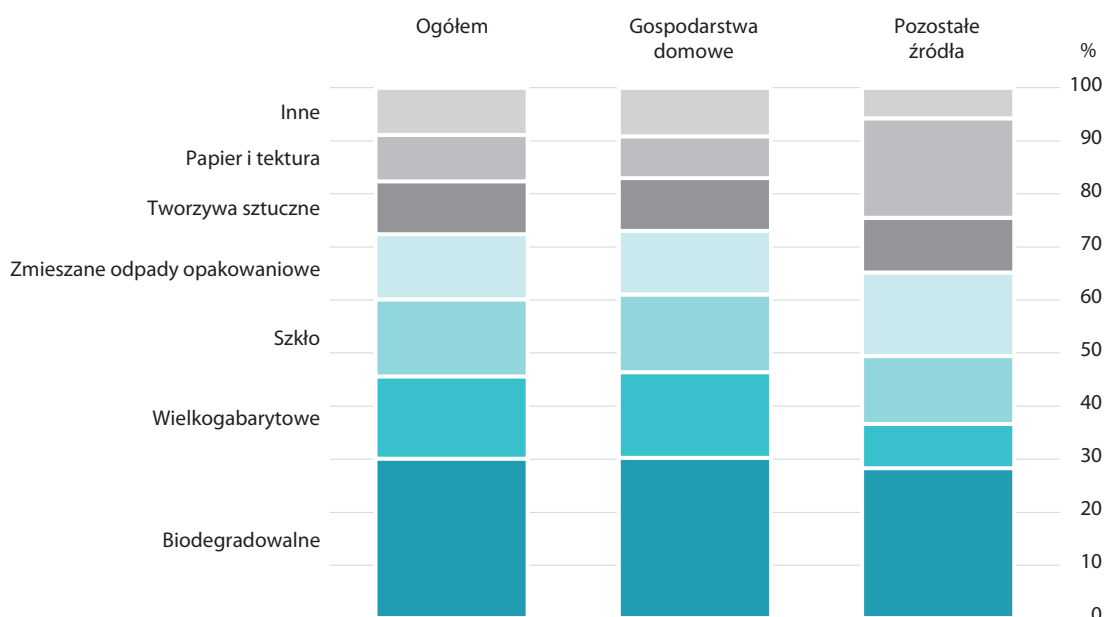
W 2019 r. większość odpadów komunalnych (10 776,4 tys. ton) została wytworzonych przez gospodarstwa domowe (84,5% ilości odpadów wytworzonych ogółem). Ilość ta wzrosła o 3,2% w porównaniu z rokiem poprzednim. Pozostała część odpadów komunalnych, zebranych między innymi w ramach świadczenia usług komunalnych, takich jak czyszczenie ulic lub utrzymanie parków czy cmentarzy, wyniosła 1 976,3 tys. ton (spadek o 3,1%) i stanowiła 15,5% ogólnej masy wytworzonych w 2019 r. odpadów komunalnych. Udział tych źródeł w ilości odebranych lub zebranych w 2018 r. odpadów komunalnych stanowił odpowiednio 83,7% i 16,3%.

Wykres 9. Źródła pochodzenia odpadów komunalnych odebranych lub zebranych w 2019 r.

W 2019 r. odnotowano wzrost udziału odpadów zebranych lub odebranych selektywnie w ogólnej ilości wytworzonych odpadów komunalnych – do 31,2% z 28,9% w 2018 r. Całkowita waga odpadów zebranych lub odebranych selektywnie wzrosła z około 3 608 tys. ton w 2018 r. do około 3 977 tys. ton w 2019 r. (o 10,2%). Na jednego mieszkańca Polski przypadało około 104 kg zebranych lub odebranych selektywnie odpadów komunalnych (rok wcześniej – 94 kg), przy czym w miastach było to 115 kg, a na obszarach wiejskich – 86 kg (rok wcześniej odpowiednio 106 kg i 76 kg).

Najwięcej (92,0%) odpadów komunalnych odebranych lub zebranych selektywnie w 2019 r. zostało wytworzonych przez gospodarstwa domowe. W porównaniu z rokiem poprzednim ilość tych odpadów wzrosła o 10,3% – z około 3 317,2 tys. ton do około 3 658,6 tys. ton. Były to głównie odpady biodegradowalne, odpady wielkogabarytowe, odpady szklane oraz zmieszane odpady opakowaniowe, które to frakcje stanowiły 73,0% ogółu odpadów komunalnych zebranych selektywnie wytworzonych przez gospodarstwa domowe w 2019 r.

Wykres 10. Odpady komunalne odebrane lub zebrane selektywnie według frakcji i źródeł pochodzenia w 2019 r.

Odpady pochodzące z pozostałych źródeł, odebrane lub zebrane m.in. w ramach świadczenia usług komunalnych związanych z utrzymywaniem czystości i porządku w gminach (z czego 75,6% to odpady biodegradowalne, papier i tektura, zmieszane odpady opakowaniowe oraz szkło) stanowiły 8,0% ilości odpadów komunalnych odebranych lub zebranych w sposób selektywny, a ich masa wzrosła o 9,6% – z około 290,8 tys. ton do około 318,8 tys. ton.

W 2019 r. ilość odebranych lub zebranych selektywnie odpadów szklanych wyniosła 15,0 kg na jednego mieszkańca i był to wzrost o 14,8% w porównaniu z rokiem poprzednim. Na jednego mieszkańca Polski w 2019 r. przypadało około 10,3 kg odpadów tworzyw sztucznych (wzrost o 20,2% w porównaniu ilością 8,6 kg w 2018 r.) i około 9,1 kg odpadów papieru i tektury (7,0 kg w 2018 r., wzrost o 29,7%). Wzrosła też ilość odebranych lub zebranych odpadów biodegradowalnych przypadających na jednego mieszkańca – z 26,4 kg w 2018 r. do 31,2 kg w 2019 r. (o 18,1%), jak też ilość odpadów wielkogabarytowych – z 13,7 kg do 16,1 kg (o 17,4%).

Tablica 14. Frakcje odpadów komunalnych odebranych lub zebranych selektywnie na 1 mieszkańca

Odpady komunalne zebrane lub odebrane selektywnie	2010	2015	2017	2018	2019
	w kg na 1 mieszkańca				
Ogółem	22,3	66,0	84,3	93,9	103,6
Papier i tektura	4,4	6,3	6,0	7,0	9,1
Szkło	5,6	11,0	12,1	13,1	15,0
Tworzywa sztuczne	3,2	7,9	7,7	8,6	10,3
Zmieszane odpady opakowaniowe	.	10,9	14,3	15,0	12,7
Wielkogabarytowe	2,7	6,8	11,5	13,7	16,1
Biodegradowalne	4,7	17,1	23,3	26,4	31,2

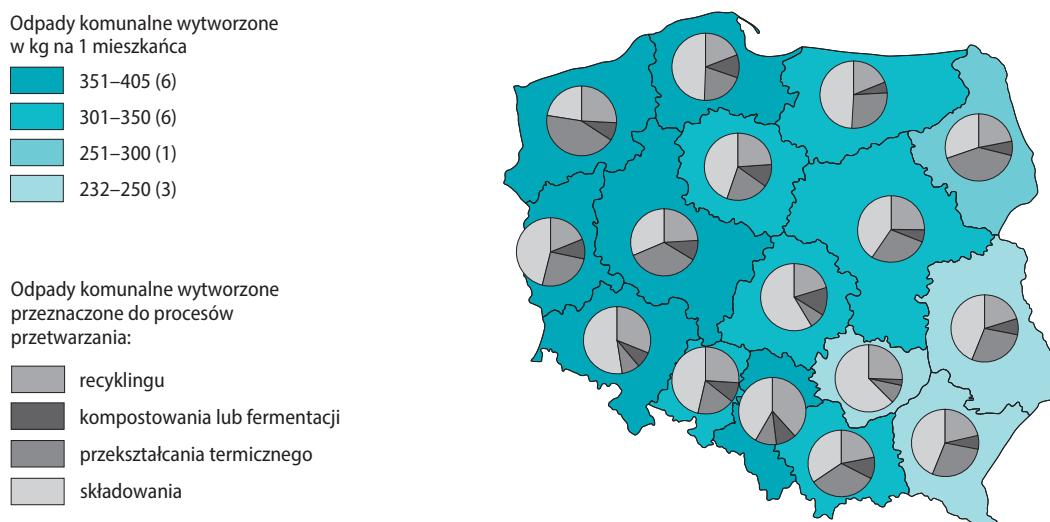
Punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych – mające charakter stacjonarny miejsce gdzie mieszkańcy mogą przekazać różnego rodzaju odpady komunalne, np. papier i tekturę, szkło, opakowania wielomateriałowe, tworzywa sztuczne lub odpady komunalne podlegające biodegradacji.

Na koniec 2019 r. w Polsce istniało 2 188 ogólnodostępnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (o 2,1% więcej niż w roku poprzednim), z czego 802 (36,7%) zlokalizowane były w miastach, a 1 386 (63,3%) na obszarach wiejskich.

Odzysk odpadów – jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce.

Unieszkodliwianie odpadów – rozumie się przez to proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Ponad połowa (55,6%) wytworzonych w 2019 r. odpadów komunalnych została przeznaczona do odzysku (7 087,0 tys. ton), z czego około 3 192,1 tys. ton odpadów komunalnych przeznaczono do recyklingu (25,0% ilości odpadów komunalnych wytworzonych). Były to zarówno odpady komunalne odebrane lub zebrane selektywnie, jak i odpady surowcowe wysortowane ze zmieszanych odpadów komunalnych. W roku poprzednim 3 269,1 tys. ton odpadów skierowanych do procesów recyklingu stanowiło 26,2% ilości odpadów komunalnych wytworzonych.

Mapa 22. Gospodarka odpadami komunalnymi w 2019 r.

Około 1 153,2 tys. ton odpadów komunalnych zostało skierowanych do biologicznych procesów przetwarzania (kompostowania lub fermentacji). Były to głównie odpady zielone z ogrodów, parków i cmentarzy, odpady z targowisk, biodegradowalne odpady kuchenne i odpady z gastronomii. W porównaniu z rokiem poprzednim udział odpadów przeznaczonych do takiej obróbki w ogólnej ilości wytworzonych odpadów komunalnych wzrósł o 0,9 p.proc. do poziomu 9,0%.

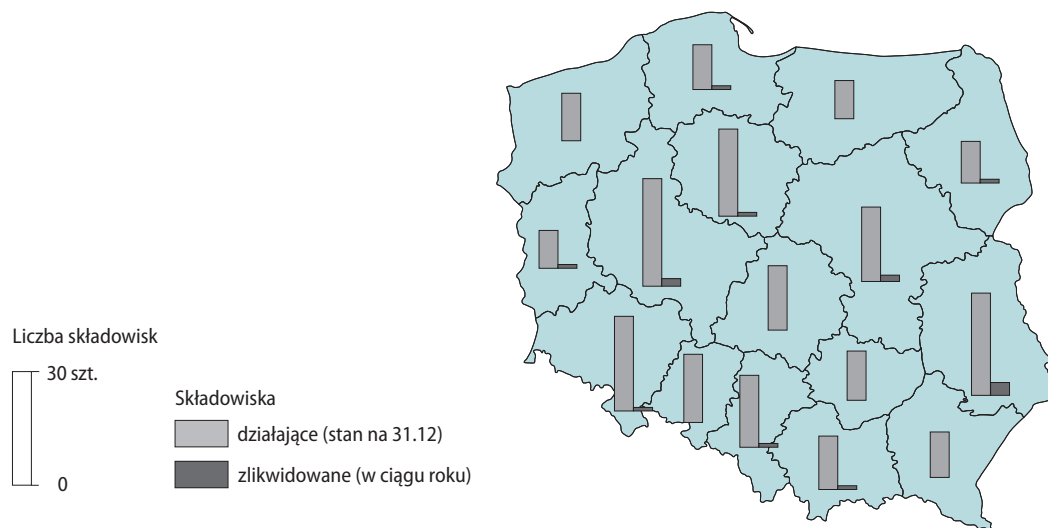
Prawie 2 741,8 tys. ton odpadów komunalnych (ok. 21,5%) przeznaczono do przekształcenia termicznego z odzyskiem energii. W 2018 r. było to 2 822,1 tys. ton, co stanowiło ok. 22,6% ilości odpadów komunalnych wytworzonych.

Tablica 15. Przetwarzanie odpadów komunalnych

Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	2019
Odpady komunalne skierowane do procesów odzysku w tys. t	1 965	4 845	6 771	7 103	7 087
recykling materiałowy	1 783	2 867	3 199	3 269	3 192
recykling organiczny (kompostowanie lub fermentacja)	181	661	848	1 012	1 153
przetwarzanie termiczne z odzyskiem energii	–	1 318	2 724	2 822	2 742
Odpady komunalne skierowane do procesów unieszkodliwiania w tys. t	8 076	6 018	5 198	5 382	5 666
składowanie	8 037	5 897	5 000	5 191	5 487
przetwarzanie termiczne bez odzysku energii	39	121	198	191	179

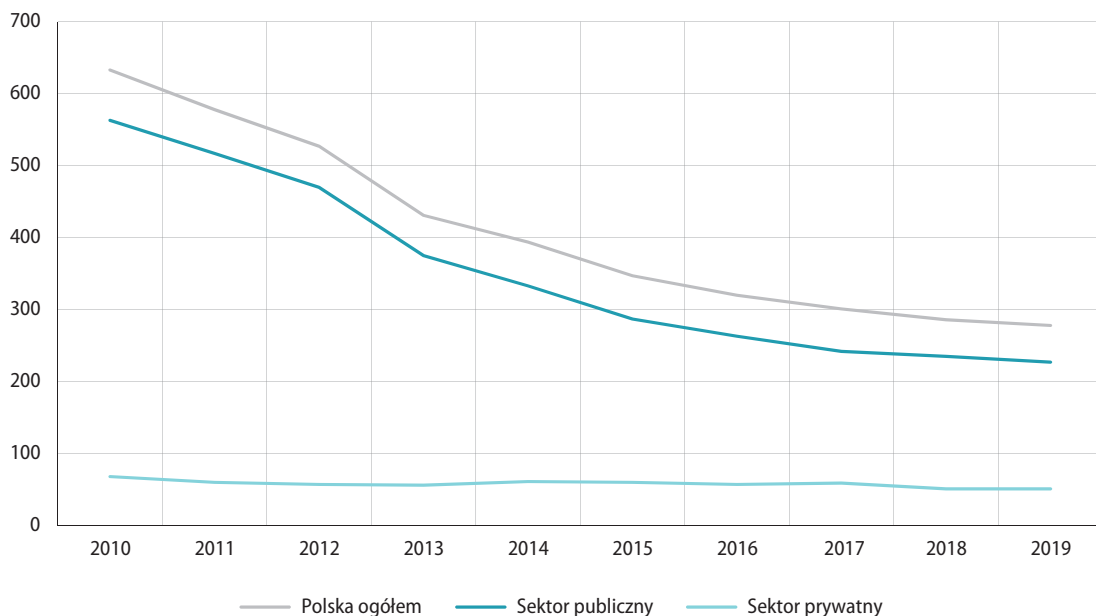
Do procesów unieszkodliwienia skierowano łącznie 5 665,7 tys. ton odpadów komunalnych, z czego 5 487,2 tys. ton (43,0% odpadów wytworzonych ogółem) przeznaczono do składowania, a 178,6 tys. ton (1,4% odpadów wytworzonych ogółem) do przekształcenia termicznego bez odzysku energii. W porównaniu z 2018 r. odnotowano nieznaczny wzrost udziału odpadów komunalnych przeznaczonych do unieszkodliwiania przez składowanie. W 2018 r. odpady te stanowiły 41,6% całkowitej ilości wytworzonych odpadów komunalnych.

Mapa 23. Składowiska w 2019 r.

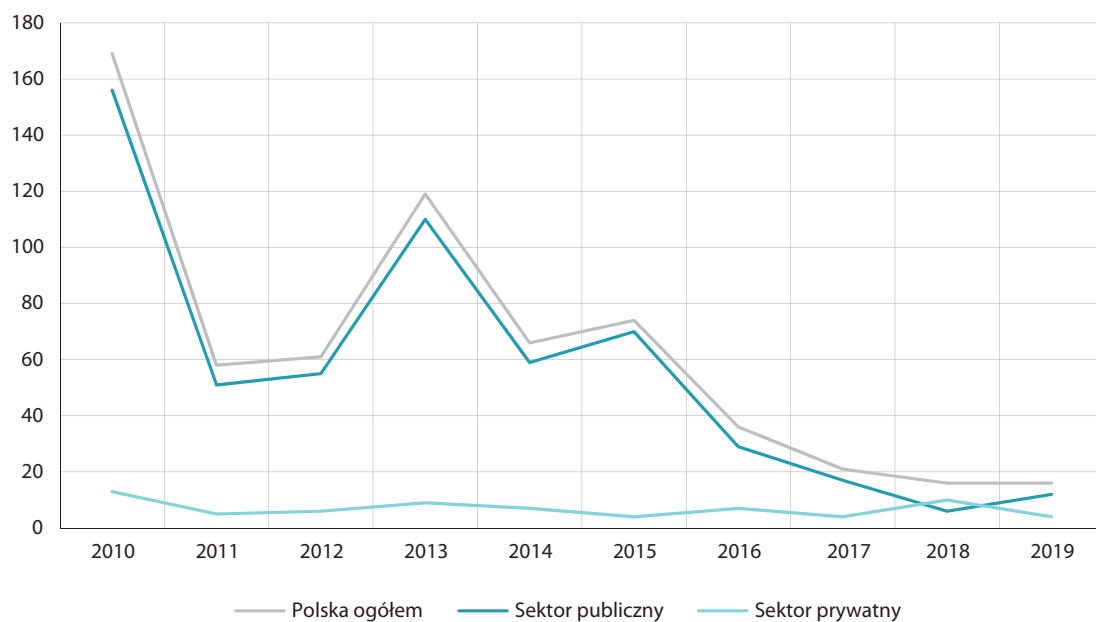
Na koniec 2019 r. istniało 278 czynnych składowisk przyjmujących odpady komunalne. Składowiska te zajmowały łączną powierzchnię 1 670 ha, z czego około 19,1% stanowiła powierzchnia zrehabilitowana. W 2019 r. zamkniętych zostało 16 składowisk tego typu. Ich powierzchnia stanowiła 52,8 ha, z czego 23,7% zostało w ciągu 2019 r. poddanych rekultywacji.

Wykres 11. Składowiska czynne

W związku z koniecznością dostosowania składowisk odpadów komunalnych do wymagań technicznych i organizacyjnych wynikających z przepisów prawa, liczba czynnych składowisk od kilkunastu lat systematycznie spada.

Wykres 12. Składowiska zamknięte

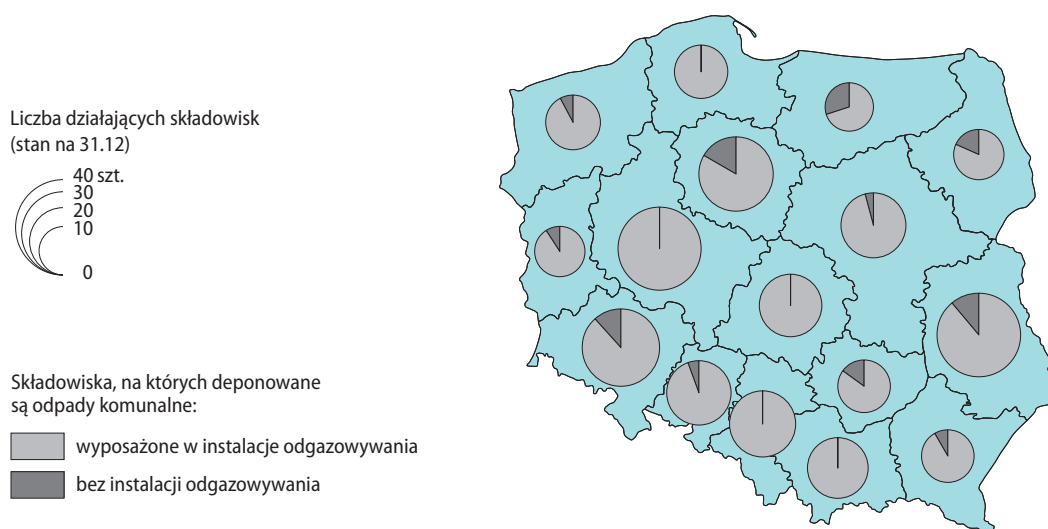

Odgazowywanie – ujmowanie biogazu ze składowiska na którym umieszczono odpady biodegradowalne. Ujęty gaz oczyszcza się i wykorzystuje do celów energetycznych, a jeśli jest to niemożliwe (np. gdy jego ilość jest zbyt mała dla efektywnej produkcji energii), unieszkodliwia się go poprzez spalenie w pochodniach.

Na koniec 2019 r. w Polsce funkcjonowało 257 składowisk wyposażonych w instalacje służące do odgazowywania co stanowiło 92,4% ogółu czynnych składowisk, na których deponowane były odpady komunalne (w roku poprzednim 90,2%).

Około 36,6% instalacji do odgazowywania stanowiły instalacje z gazem uchodzącym bezpośrednio do atmosfery (bez zmian w porównaniu do 2018 r.), natomiast 7,3% takie, gdzie powstający na składowisku gaz był unieszkodliwiany z odzyskiem energii cieplnej (wzrost o 0,5 p.proc.). Około 19,8% stanowiły instalacje, przy pomocy których gaz składowiskowy został wykorzystany do produkcji energii elektrycznej (spadek o 0,4 p.proc.).

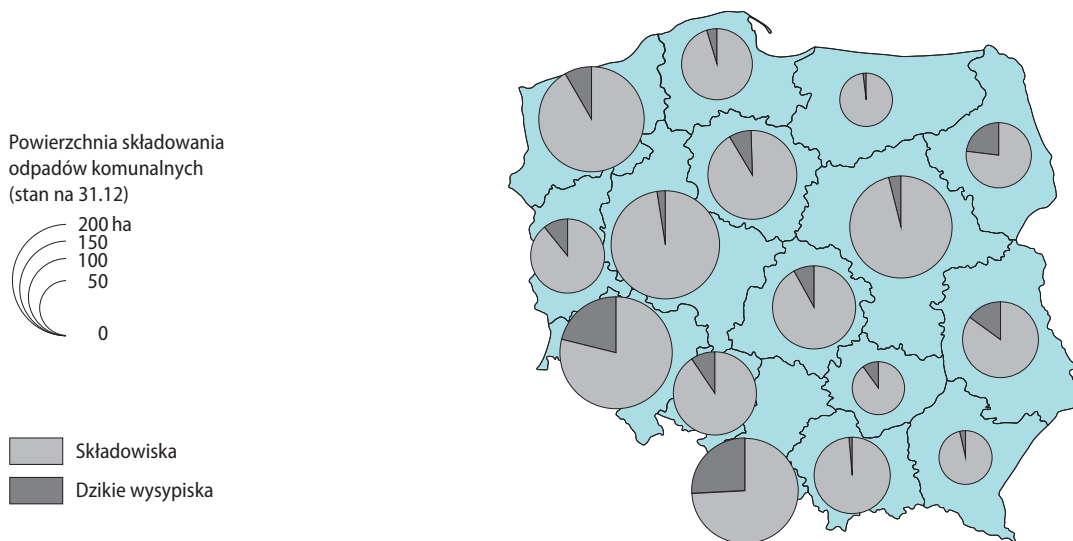
Mapa 24. Odgazowywanie składowisk odpadów w 2019 r.

W 2019 r. w wyniku unieszkodliwienia poprzez spalanie ujętego gazu składowiskowego odzyskano około 91 153,2 tys. MJ energii cieplnej (7,5% więcej niż w 2018 r.) oraz około 112 914,0 tys. kWh energii elektrycznej (7,2% więcej niż w 2018 r.).

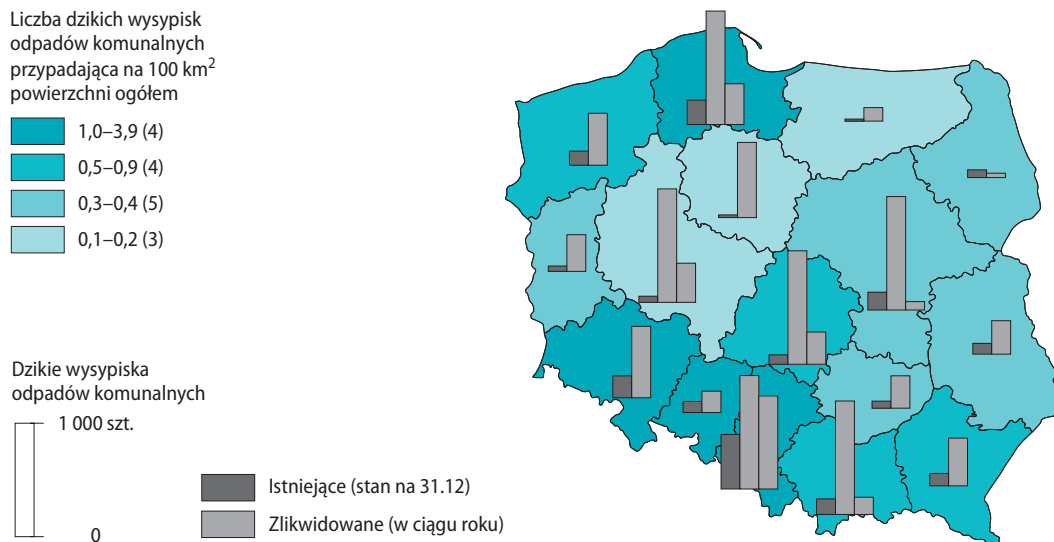
Około 89,4% powierzchni, na której składowane były odpady komunalne w Polsce według stanu na koniec 2019 r., to powierzchnia czynnych składowisk odpadów (spadek o 8,3 p.proc.). Pozostała część to powierzchnia dzikich wysypisk, czyli miejsc nieprzeznaczonych do składowania odpadów komunalnych.

Mapa 25. Powierzchnia składowania odpadów komunalnych w 2019 r.

Na koniec 2019 r. w Polsce istniało 1 868 dzikich wysypisk, tj. o 16,3% więcej niż na koniec roku poprzedniego. W miastach zlokalizowano 774 takie miejsca (wzrost w porównaniu z 2018 r. o 70,9%), a na obszarach wiejskich – 1 094 (spadek w stosunku do 2018 r. o 5,1%).

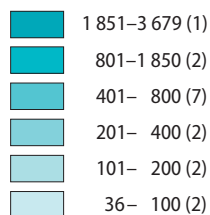
Mapa 26. Dzikie wysypiska w 2019 r.

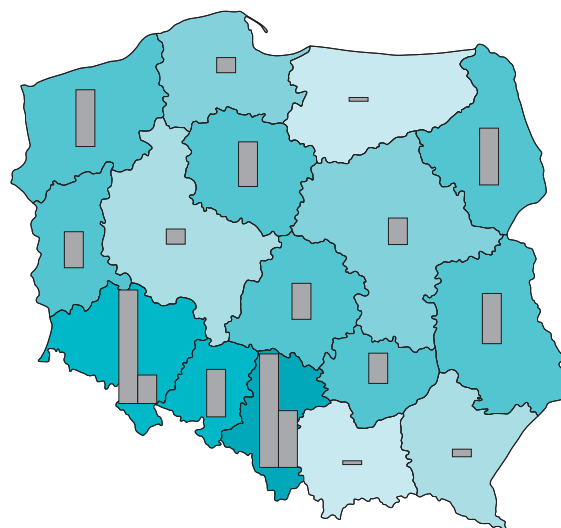
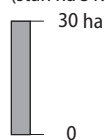
W 2019 r. zlikwidowanych zostało 11,4 tys. dzikich wysypisk, z czego 78% w miastach. W porównaniu z rokiem poprzednim ogólna liczba zlikwidowanych nielegalnych miejsc składowania odpadów komunalnych wzrosła o 7,9% (podczas gdy w miastach był to wzrost o 4,5%, na obszarach wiejskich aż o 21,9%). Podczas likwidacji dzikich wysypisk zebrano około 25,7 tys. ton odpadów komunalnych (więcej o 2,0% niż w 2018 r.), z czego 62,3% w miastach (spadek o 19,3% w porównaniu do roku poprzedniego) oraz 37,7% na obszarach wiejskich (wzrost o 81,4% w stosunku do roku poprzedniego).

Mapa 27. Powierzchnia dzikich wysypisk w 2019 r.

Powierzchnia dzikich wysypisk w m² przypadająca na 100 km² powierzchni ogółem

Powierzchnia dzikich wysypisk odpadów komunalnych (stan na 31.12)

Uwagi metodologiczne

1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy

Źródłem informacji o infrastrukturze komunalnej w 2019 r. są wyniki badań ujętych w Programie Badań Statystycznych Statystyki Publicznej (PBSSP):

1.26.01 – Gospodarowanie zasobami mieszkaniowymi;

1.26.06 – Infrastruktura techniczna sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, ciepłowniczych, gazu z sieci oraz energii elektrycznej;

1.26.08 – Odpady komunalne oraz utrzymanie czystości i porządku w gminach,

oraz wtórne wykorzystanie danych pochodzących z badań:

1.44.01 – Bilanse paliw i energii;

1.44.02 – Elektroenergetyka i ciepłownictwo.

Formularze wykorzystywane do pozyskiwania danych to:

- M-06 Sprawozdanie o wodociągach i kanalizacji;
- M-09 Sprawozdanie o wywozie i przetwarzaniu odpadów komunalnych;
- SG-01 cz. 3 Statystyka gminy: gospodarka mieszkaniowa i komunalna;
- Załącznik do sprawozdania SG-01 Statystyka gminy: gospodarka mieszkaniowa i komunalna;
- G-02g Sprawozdanie o infrastrukturze, odbiorcach i sprzedaży gazu z sieci;
- G-02b Sprawozdanie bilansowe nośników energii i infrastruktury ciepłowniczej.

Badanie z zakresu gospodarki mieszkaniowej w części dotyczącej stanu zasobów mieszkaniowych jak i wybranych informacji charakteryzujących warunki mieszkaniowe, zostało przygotowane na podstawie opracowania statystycznego Bilans Zasobów Mieszkaniowych za 2019 r. (według stanu na 31 grudnia).

Stan początkowy bilansu (na 1 stycznia) jest:

- skorygowany zmianami wynikającymi z podziału administracyjnego kraju ogłoszonymi w „Komunikacie Głównego Urzędu Statystycznego o zmianach w podziale terytorialnym kraju”,
- powiększony o przyrost mieszkań z nowego budownictwa,
- pomniejszony o ubytki zasobów mieszkaniowych.

Ustalony w wyniku tych zmian stan zasobów na koniec roku sprawozdawczego jest automatycznie stanem otwarcia bilansu dla roku następnego.

Przy opracowaniu bilansu zasobów mieszkaniowych w 2019 r. ujęto fizyczne ubytki zasobów mieszkaniowych zaistniałe w wyniku rozbiórek, pożarów, powodzi, łączenia małych mieszkań w jedno duże mieszkanie oraz ubytki spowodowane oficjalnie zgłoszonym przekwalifikowaniem mieszkań na cele niemieszkalne. Nieuwzględnione zostały natomiast niektóre kategorie ubytków, które pomniejszają stan liczbowy mieszkań, lecz nie powodują ubytków fizycznych istniejących obiektów tj. ubytki związane z przeprowadzaniem się mieszkańców do nowych domów i przeznaczeniem starych domów do różnych celów gospodarczych, bądź pozostawieniem ich pustymi (niezamieszkanymi).

Informacje o zasobach mieszkaniowych zamieszczone w niniejszej publikacji obejmują mieszkania znajdujące się w budynkach mieszkalnych oraz niemieszkalnych i dotyczą mieszkań zamieszkanymi (stałe i czasowo) i niezamieszkanymi, które w każdej chwili mogą stać się mieszkaniami zamieszkanymi.

Nie zostały ujęte natomiast lokale w obiektach zbiorowego zakwaterowania (internaty, domy studenckie, hotele pracownicze, domy pomocy społecznej, domy małego dziecka, klasztory itp.) oraz zamieszkane czasowo pomieszczenia prowizoryczne i obiekty ruchome (pomieszczenia inwentarskie, barakowozy, statki itp.). Stan zasobów mieszkaniowych określono przez liczbę mieszkań, liczbę izb, wielkość powierzchni użytkowej mieszkań wyrażoną w m² oraz wyposażenie w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne.

Badanie z zakresu gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej prowadzone jest metodą pełną i obejmuje podmioty, których podstawową, drugorzędną lub pomocniczą działalnością jest prowadzenie wodociągów i kanalizacji.

Dane o korzystających z wodociągu i kanalizacji obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych i w budynkach zbiorowego zamieszkania podłączonych do określonej sieci.

Dane o korzystających z gazu dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

Dane dotyczące ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej od 2014 r., ze względu na zmianę metody szacowania, nie są w pełni porównywalne z odpowiednimi danymi prezentowanymi również w publikacji „Infrastruktura komunalna”.

Dane z zakresu energetyki obejmują podmioty, którym nadano koncesję na przesył i dystrybucję paliw i energii. Informacje o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, posiadających umowy kompleksowe i umowy o świadczenie usług dystrybucji. Dane o zużyciu energii elektrycznej podano na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Dane o liczbie odbiorców paliw gazowych pochodzą od jednostek posiadających koncesję na sprzedaż gazu i oparte są na liczbie umów podpisanych z odbiorcami gazu z sieci.

Informacje z zakresu ciepłownictwa obejmują budynki mieszkalne oraz budynki urzędów i instytucji ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służących do przesyłania i dystrybucji czynnika grzewczego do odbiorcy. Informacje o kotłowniach obejmują typy urządzeń kotłowych, ich moc (maksymalną ilość energii cieplnej, jaką mogą wyprodukować kotły w określonej jednostce czasu), roczną produkcję oraz zainstalowane urządzenia ochrony atmosfery (ograniczające emisję zanieczyszczeń).

Dane w obszarze ciepłownictwa dotyczące sprzedaży energii cieplnej, liczby kotłowni, charakterystyki kotłów, jak i urządzeń chroniących atmosferę przed emisją zanieczyszczeń zainstalowanych w kotłowniach, od 2014 r. uwzględniają zmianę zakresu podmiotowego badania.

Badanie dostarczające informacji o odpadach komunalnych prowadzone jest metodą pełną i obejmuje podmioty prowadzące działalność w zakresie odbierania (zbierania) lub przetwarzania odpadów komunalnych. Informacje wynikowe obejmują: ilość odpadów odebranych lub zebranych (w tym z gospodarstw domowych) i przeznaczonych do procesów odzysku i unieszkodliwiania.

Ze względu na fakt, że od 1.07.2013 r. wszyscy właściciele nieruchomości zostali objęci przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, ilość odpadów odebranych i zebranych uznawana jest za odpady wytworzone. Przeprowadzona reforma systemu gospodarki odpadami komunalnymi zmieniła sposób organizacji odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Obecnie gminy są obowiązane do organizacji przetargów na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości albo przetargów na odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów. Właściciele nieruchomości nie zawierają już samodzielnie umów z podmiotami świadczącymi usługi odbierania odpadów komunalnych od mieszkańców.

Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu na koniec roku (np. ludność korzystająca z urządzeń komunalnych) przyjęto liczbę ludności faktycznie zamieszkałej według stanu na 31 grudnia, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. zużycie) – według stanu na 30 czerwca.

2. Objaśnienia podstawowych pojęć

Zasoby mieszkaniowe – ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej) z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań; pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Mieszkanie – lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu. Przez pomieszczenia pomocnicze należy rozumieć: przedpokój, hol, łazienkę, ustęp, garderobę, spiżarnię, schowek i inne pomieszczenia znajdujące się w obrębie mieszkania, służące mieszkalnemu i gospodarczemu potrzebom mieszkańców.

Mieszkanie niezamieszkane – mieszkanie, w którym nie zamieszkuje na stałe ani nie przebywa czasowo żadna osoba.

Przyczyny niezamieszkania mieszkań:

- przeznaczone do stałego zamieszkania, tzn.:
 - przeznaczone na sprzedaż bądź na wynajem, stanowiące lokale funkcyjne, niezamieszkane z powodu postępowania sądowego, z powodu załatwienia formalności administracyjno-prawnych, a także stanowiące rezerwę mieszkaniową gmin,
 - nowe, jeszcze nie zasiedlone, znajdujące się w budynkach nowozbudowanych i rozbudowanych,
 - będące w remoncie lub oczekujące na remont,
 - wynajęte placówkom dyplomatycznym innych państw;
- tzw. drugie mieszkania, które wykorzystywane są przez swoich właścicieli (lokatorów) do czasowego lub sezonowego przebywania;
- wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej (jedynie te, które nie zostały na trwale przystosowane do takiej działalności).

Powierzchnia użytkowa mieszkań – suma powierzchni wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie mieszkania, a w szczególności: pokoi, kuchni (z oknem i bez okna), spiżarni, przedpokoi, alkow, holi, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy, ganku, garderoby oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnemu lub gospodarczemu potrzebom mieszkańców bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania. Powierzchnię sieni z reguły zalicza się do powierzchni mieszkania. Nie wlicza się jej powierzchni do powierzchni użytkowej mieszkania tylko wówczas, gdy sień łączy część mieszkalną budynku z częścią inwentarską lub gospodarską, lub w budynku znajduje się więcej niż jedno mieszkanie, a sień użytkowana jest wspólnie jako ogólnodostępny korytarz. Do powierzchni użytkowej mieszkania nie zalicza się powierzchni: balkonów, tarasów, loggii, antresoli, szaf i schowków w ścianach, pralni, suszarni, wózkowni, strychów, piwnic i komórek przeznaczonych na przechowywanie opału, a także garaży, hydroforni i kotłowni.

Izba – to pomieszczenie w mieszkaniu, oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, o powierzchni nie mniejszej niż 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku; za izbę uważa się nie tylko pokoje, ale również kuchnie spełniające powyższe kryteria. Nie uznaje się za izby, bez względu na wielkość powierzchni i sposób oświetlenia – przedpokojów, holi, łazienek, ubikacji, spiżarni, werand, ganków, schowków itp.

Najem socjalny lokalu – jest umową najmu lokalu nadającego się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m², a w przypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10 m², przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie.

Umowę najmu socjalnego lokalu zawiera się na czas oznaczony i może być zawarta z osobą, która nie ma tytułu prawnego do lokalu i której dochody gospodarstwa domowego nie przekraczają wysokości określonej w uchwale rady gminy podjętej na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego. Stawka czynszu w przypadku najmu socjalnego lokalu nie może przekraczać połowy stawki najniższego czynszu obowiązującego w gminnym zasobie mieszkaniowym. Są to lokale spełniające wymogi ustawowe, które gmina przeznaczyła na wynajem lub podnajem w ramach najmu socjalnego.

Tymczasowe pomieszczenie to pomieszczenie nadające się do zamieszkania, posiadające dostęp do źródła zaopatrzenia w wodę i do ustępu, chociażby te urządzenia znajdowały się poza budynkiem, oświetlenie naturalne i elektryczne, możliwość ogrzewania, niezawilgocone przegrody budowlane oraz zapewniające możliwość zainstalowania urządzenia do gotowania posiłków, zapewniające co najmniej 5 m² powierzchni mieszkalnej na jedną osobę i w miarę możliwości znajdujące się w tej samej lub pobliskiej miejscowości, w której dotychczas zamieszkiwały osoby przekwaterowywane.

Wyposażenie mieszkań w instalacje sanitarno-techniczne – obejmuje mieszkania, w których występuje co najmniej jedno z niżej wymienionych urządzeń sanitarno-technicznych: wodociąg, ustęp splukiwany, łazienka, centralne ogrzewanie lub gaz z sieci. Za mieszkanie wyposażone w:

- **wodociąg** – uznaje się mieszkanie, w obrębie którego znajduje się kran z wodą bieżącą. Przez wodociąg należy rozumieć instalacje wodociągowe (wraz z urządzeniami odbioru znajdującymi się w mieszkaniu) doprowadzające wodę z sieci (za pomocą czynnych połączeń) od przewodu ulicznego lub z urządzeń lokalnych (własne ujęcia wody);
- **ustęp splukiwany** – uznaje się mieszkanie, w obrębie którego znajduje się urządzenie sanitarne podłączone do instalacji wodociągowej i odprowadzającej ścieki do sieci kanalizacyjnej lub do urządzeń lokalnych (zbiorniki bezodpływowe);
- **łazienkę** (urządzenie kąpielowe, prysznic – z odpływem wody) – należy rozumieć pomieszczenie, w którym zainstalowana jest wanna lub prysznic, bądź oba te urządzenia oraz urządzenia odprowadzające ścieki do sieci kanalizacyjnej lub do urządzeń lokalnych (zbiorniki bezodpływowe, przydomowe oczyszczalnie ścieków);
- **gaz z sieci** – uznaje się mieszkanie, w którym znajdują się instalacje (wraz z urządzeniami odbioru znajdującymi się w mieszkaniu) doprowadzające gaz z czynnych przyłączy;
- **centralne ogrzewanie** – uznaje się mieszkanie, w którym znajduje się instalacja doprowadzająca ciepło z centralnego źródła wytwarzania, tj. elektrociepłowni, ciepłowni, kotłowni osiedlowych, pieca do centralnego ogrzewania zainstalowanego we własnej kotłowni lub w innym pomieszczeniu. Do centralnego ogrzewania zalicza się również elektryczne ogrzewanie podłogowe.

Dodatek mieszkaniowy jest powszechnym i okresowym świadczeniem pieniężnym, wynikającym z przepisów ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego lub domów jednorodzinnych.

Świadczenie to ma charakter:

- obligatoryjny, przyznawany na wniosek osoby uprawnionej w tym sensie, że osobom spełniającym ustawowe warunki przysługuje prawo żądania jego wypłaty i powszechnym (tj. przysługuje niezależnie od tego, jaki tytuł prawny do lokalu przysługuje osobie uprawnionej, poza wyjątkami przewidzianymi w ustawie),
- okresowy, z możliwością ponownego przyznania w razie spełnienia ustawowych warunków.

Kryteriami uprawniającymi do otrzymania dodatku mieszkaniowego są:

- tytuł prawny do lokalu – dodatek może być przyznany najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych, osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, w lokalach mieszkalnych w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom lokali mieszkalnych oraz innym osobom mających tytuł prawny do zajmowania lokalu mieszkalnego (np. umowa użyczenia) i ponoszącym wydatki związane z ich utrzymaniem, jak również osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny lub socjalny;
- wysokość dochodu rodziny;
- wielkość mieszkania – powierzchnia użytkowa mieszkania. Ustawa posługuje się pojęciem „powierzchni normatywnej” – dodatek przysługuje na ściśle określonej liczbie metrów mieszkania. Przy obliczaniu wysokości dodatku brane są pod uwagę wydatki (ponoszone przez gospodarstwo domowe) związane z czynszem, kosztami eksploatacji, jak również opłatami za energię cieplną, wodę i wywóz nieczystości ciekłych. Dodatek mieszkaniowy stanowi różnicę pomiędzy wydatkami mieszkaniowymi przypadającymi na normatywną powierzchnię użytkową zajmowanego lokalu mieszkalnego, a częścią wydatków ponoszonych przez osobę, której przyznany jest dodatek. Od 2004 r. wypłata dodatków mieszkaniowych stanowi – zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych – zadanie własne gminy. Zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wysokość dodatku mieszkaniowego nie może przekraczać 70% faktycznych wydatków ponoszonych za lokal mieszkalny. Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć lub obniżyć, nie więcej niż o 20 punktów procentowych, wysokość wskaźników procentowych. Oznacza to, że maksymalna wysokość wypłacanego dodatku może kształtować się w przedziale od 50% do 90% ponoszonych wydatków mieszkaniowych. Przedstawione w publikacji informacje dotyczą wyłącznie dodatków mieszkaniowych fizycznie wypłaconych w roku sprawozdawczym, niezależnie od daty decyzji przyznanego dodatku.

Infrastruktura komunalna – podstawowe urządzenia i instytucje usługowe niezbędne do funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa.

Wodociągi – kompleks urządzeń wodociągowych służących do ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studni publicznych, urządzeń służących do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe oraz urządzenia regulujące ciśnienie wody.

Sieć magistralna – przewody doprowadzające wodę od oddalonego źródła ujęcia wody do sieci rozdzielczej.

Sieć rozdzielcza – przewody uliczne służące do rozprowadzania wody do odbiorców za pośrednictwem przyłączy do budynków i innych obiektów.

Przyłącze wodociągowe – odcinek przewodu łączący sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy wraz z zaworem za wodomierzem głównym.

Woda dostarczona gospodarstwom domowym – ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

Kanalizacja – kompleks urządzeń kanalizacyjnych służący do odprowadzania ścieków: sieć kanalizacyjna, wyloty urządzeń służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

Sieć kanalizacyjna czynna – system kanałów krytych (podziemnych) odprowadzających ścieki z budynków i innych obiektów do odbiorników lub urządzeń do oczyszczania ścieków.

Przyłącze kanalizacyjne – odcinek przewodu łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorców usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku – od granicy nieruchomości.

Ścieki odprowadzone z gospodarstw domowych – ścieki bytowe odprowadzone w ciągu roku do kanalizacji (bez wód opadowych, infiltracyjnych, bez ścieków dowożonych i pochodzących ze stacji zlewnych).

Ścieki bytowe – ścieki z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków.

Zbiornik bezodpływowy – instalacja i urządzenie przeznaczone do gromadzenia nieczystości ciekłych w miejscu ich powstawania.

Przydomowa oczyszczalnia ścieków – zespół urządzeń służący do neutralizacji ścieków wytwarzanych w jednym lub kilku gospodarstwach domowych.

Nieczystości ciekłe – ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.

Stacja zlewna – instalacja i urządzenie, zlokalizowane przy kolektorze sieci kanalizacyjnej lub przy oczyszczalni ścieków, służące do przyjmowania nieczystości ciekłych dowożonych pojazdami asenizacyjnymi z miejsc ich gromadzenia.

Sieć gazowa – system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów rozróżnia się:

- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

Sieć cieplna przesyłowa (magistralna) – układ przewodów doprowadzających czynnik grzewczy do przewodów rozdzielczych.

Sieć cieplna rozdzielcza – układ przewodów rozdzielczych doprowadzających czynnik grzewczy do przyłączy domowych.

Przyłącza domowe – przewody ciepłe doprowadzające czynnik grzewczy z przewodu rozdzielczego lub kotłowni do wymiennika lub instalacji wewnętrznej budynku lub innych poszczególnych obiektów.

Kotłownia – budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

Kotły ciepłownicze – urządzenia służące wyłącznie do produkcji ciepła (w parze wodnej lub gorącej wodzie).

Produkcja ciepła – ogólna ilość ciepła wyprodukowana w urządzeniach (np. kotłach, wymiennikach).

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Odpady biodegradowalne – odpady, które ulegają rozkładowi tlenowemu lub beztlenowemu przy udziale mikroorganizmów.

Zbieranie odpadów – gromadzenie odpadów przed ich transportem do miejsc przetwarzania, w tym wstępne sortowanie nieprowadzące do zasadniczej zmiany charakteru i składu odpadów i niepowodujące zmiany klasyfikacji odpadów oraz tymczasowe magazynowanie odpadów.

Selektywne zbieranie – zbieranie, w ramach którego dany strumień odpadów, w celu ułatwienia specyficznego przetwarzania, obejmuje jedynie odpady charakteryzujące się takimi samymi właściwościami i takimi samymi cechami.

Punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych – mające charakter stacjonarny miejsce gdzie mieszkańcy mogą przekazać różnego rodzaju odpady komunalne, np. papier i tekturę, szkło, opakowania wielomateriałowe, tworzywa sztuczne lub odpady komunalne podlegające biodegradacji.

Gospodarowanie odpadami – zbieranie, transportowanie, odzysk oraz przetwarzanie odpadów, łącznie z nadzorem nad tego rodzaju działaniami, jak również późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów oraz działania wykonywane w charakterze sprzedawcy odpadów lub pośrednika w obrocie odpadami.

Przetwarzanie – procesy odzysku lub unieszkodliwiania, w tym przygotowanie poprzedzające odzysk lub unieszkodliwianie.

Odzysk – jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce.

Termiczne przekształcanie odpadów – spalanie odpadów przez ich utlenianie oraz inne procesy termicznego przekształcania odpadów, w tym pirolizę, zgazowanie i proces plazmowy, o ile substancje powstające podczas tych procesów termicznego przekształcania odpadów są następnie spalane.

Odzysk energii – termiczne przekształcanie odpadów w celu odzyskania energii.

Recykling – odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach; obejmuje to ponowne przetwarzanie materiału organicznego (recykling organiczny), ale nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystane jako paliwa lub do celów wypełniania wyrobisk.

Unieszkodliwianie odpadów – proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Składowisko – obiekt budowlany przeznaczony do składowania odpadów.

Odgazowywanie – ujmowanie biogazu ze składowiska na którym umieszczono odpady biodegradowalne. Ujęty gaz oczyszcza się i wykorzystuje do celów energetycznych, a jeśli jest to niemożliwe (np. gdy jego ilość jest zbyt mała dla efektywnej produkcji energii), unieszkodliwia się go poprzez spalanie w pochodniach.